

IVLII FIRMICI
MATERNI V. C,
DE
RELIGIONVM
PROFANARVM
ERRORE
AD
CONSTANTIVM
ET CONSTANTEM
AVGG.

Ex recensione
IOAN. A WOWER.

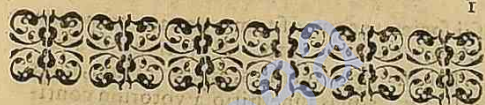

LUGDVNI BATAV.
Ex Officina IVSTI LIVII
c1o 100 XLV.

1645

325286

НБ ОНУ ИМБИЛ.МОН

I V L I I F I R M I C I

M A T E R N I . V . C .

D E

ERRORE PROFANARVM RELIGIONVM.

* * *

Quod in fabricatione hominis artifex se cit, ut antea diximus, annuis perditionum commotionibus specialiter retexenda sunt, in testificationem veritatis manifestis rationibus exemplorumque testimoniis divinationem probabimus per diabolum esse inventam & perfectam, ut per hoc spiritus maculata cogitatione, spe fluxa felicitatis, perversa discretionem perverteret miseros homines perpetuis calamitatibus implicitos. * *

* * * Quatuor Elementa esse principia creaturarum nemo est qui dubitet (id est, ignem, aquam, aërem & terram.) Sed hac Elementa diversa sunt, vel in potestate contraria. In errore sunt itaque gentes, quæ cum elementis tribuant principatum, adhuc deputant ignem, quasi summum Deum, quasi cætera ex ipso habeant substantiam calore: nescientes, quod omnia Elementa ex ipsa sint sua contrarietate conjuncta, & quod & ipsa habeant fabricatorem Deum, qui singula suis locis ordinibusque constituens creavit, quod aut mente, aut cogitatione colligimus, aut certe quod oculis cernimus divina verbi

bi sui societate compositum, aequata corporum moderatione in hoc toto. Aegypti incolæ aquarum beneficia percipientes, aquam colunt, aquis supplicant, aquas superstitiosa votorum continuatione venerantur. Sed in sacris suis [quæ mysteria vocant] addunt tragica funera & funesta calamitatis metuendæ certamina. Incestum cum sorore adulteriumque aiunt commissum, & hoc facinus severis mariti adnadmersionibus vindicatum. Isis soror est, Osiris frater, Typhon maritus; is cum comperisset Isidem uxorem incestis fratris cupiditatibus esse corruptam, occidit Osirim, artuatimque laceravit, & per omnes Nili fluminis ripas miseri corporis palpitantia membra proiecit. Isis repudiato Tiphone, ut & fratrem sepeliret & coniugem, adhibuit sibi Nephthen sororem sociam, et Anubin venatorem. Cuius ideo caninum caput impositum est, quia lacerati corporis partes artificio canis vestigantis invenit. Sic inventum Osirim Isis tradidit sepulturæ. Fuerant sane hi apud Aegyptum reges pariter ac tyranni, sed Osiris iustus, præter illud, quod cum sorore commisit. Typhon furiosus impotens ac superbus. Ideo ille colitur, iste vitatur. Hæc est Isiaci sacri summa. In aditis habent idolum Osiridis sepultum: hoc annuis luctibus plangunt, radunt capita, ut miserandum casum regis sui turpitudine dehonestati desceant capitibus, tundunt pectus, lacerant lacertos, veterum vulnerum resecant cicatrices, ut annuis luctibus in animis eorum funestæ ac miserandæ necis exitium renascatur. Et cum hæc certis diebus fecerint, tunc fingunt se lacerati corporis reliquias repetere, & cum invenerint, quasi sopitis luctibus, gaudent. O misera & caduca mortalitas, ut regibus tuis per annos singulos funestas mittas inferias, neglecto Deo summo, qui omnia divini artificii moderatione composuit, &

spem tuam perdis & vitam. Nec ostensi tibi luminis splendore corrigeris, nec recuperate libertatis quaris insignia, nec spem reddita tibi salutis agnoscis, nec ex poenitentia preteritorum criminum indulgentiam postulas. Frustra tibi hanc aquam, quam colis, puras aliquando prodesse. Alia est aqua, qua renovari homines renascuntur. Hanc aquam, quæ colis per annos singulos, vis alia decoctis venarum meatibus siccatur, aut certe funestus regis tui sanguis commaculat. Illa, quam despicias, ignita venerandi spiritus maiestate decoratur: ut ex ipsa per veteres conscientię cicatrices credentibus hominibus salutaris sanitas irrigetur. Sed in his funeribus & luctibus, quæ vere sunt funera, quæ facta sunt, quorum extant hodie quoque reliquię [nam et sepulchrum Osiridis hodie in Agypto est, et cremati corporis reliquię cernuntur] defensores eorum volunt addere physicam rationem. Frugum semina Osirim dicentes esse. In terram, Typhonem calorem: Et quia maturatæ fruges calore, ad vitam hominis colliguntur, & à terræ consortio separantur, & rursus appropinquante hyeme seminantur. Hanc volunt esse mortem Osiridis cum fruges reddunt. Inventionem vero cum fruges genitali terræ fomento conceptæ, nova rursus cœperint procreatione generari. Pone hæc veram esse factorum istorum rationem, pone propter fruges vora reddi numinibus, quid addis incestum, quid adulterium, quid miserandæ animadversionis exitium? Quid errantibus hominibus & simpliciter peccare cupientibus de sacris tuis malum monstras exemplum? physica ratio, quam dicis, alio genere celetur. Quid autem calari oportuit, quod omnibus notum est? Cur plangitis fruges terre, & crescentia lugeris femina? Ad sustentationem generis humani hæc omnia divina summi Dei liberalitate donata sunt.

sunt. Agenda sunt summo Deo gratia propter hoc, nec est summi Dei lugenda largitio. Desere potius quod erratis, & quod errorem vestrum restauratis semper luctibus plangite. Nolite annuis sacris quarere sumus alienum; vestris potius funeribus parate solatia per annos singulos. O miser homo, invenisse te nescio quid gaudes, cum animam tuam ex istis sacris per annos singulos perdas. Nihil illic invenis nisi simulacrum, quod ipse posuisti, nisi quod iterum aut queras aut lugeas. Quare potius spem salutis, quare exordium lucis; quare quod te summo Deo aut commendet aut reddat. Et cum veram viam salutis inveneris, gaude, & tunc erecta testimonis libertate proclama, *ὀρθότατος, σωτήριος, ἡγεμόνων*, cum ab his calamitatibus poenitentiam tuam summi Dei fueris indulgentia liberatus. Phryges, qui Pessuntem incolunt circa Galli fluminis ripas, terram ceterorum elementorum tribuunt principatum, & hanc volunt omnium esse matrem. Deinde ut & ipsi annum sibi sacrorum ordinem facerent, mulieris divitis ac reginae suae amorem, quae factus amantissimi adolescentis tyrannice voluit ulcisci, cum luctibus annuis consecrarunt. Et ut satis irata mulieri facerent, aut ut poenitenti solatium querent, quem paulo ante sepelierant, revixisse iussurarunt, & cum mulieris animus ex impatientia nimii amoris arderet, mortuo adolescenti templum fecerunt. Tunc quod irata mulier pro iniuria spreto fecerat formae, hoc ordinantes a se parte terra istius funeris pompa componitur, & cum persuadetur hominibus quod colant terram, mortui funeris venerantur exitium. Hic quoque sacratissimi Imperatores, ut error iste calerum etiam haec sacra physica volunt esse ratione com-

posita. Amare terram volunt fruges, amatum vero hoc ipsum volunt esse, quod ex frugibus nascitur, poenam autem, quam sustinuit, hoc volunt esse, quod falce messor maturis frugibus facit. Mortem ipsius dicunt, quod semina collecta condantur. Vitam rursus, quod iacta semina annuis vicibus recondantur. Velim nunc mihi inquirenti respondeant, cur hanc simplicitatem seminum ac frugum cum facinore, cum morte, cum factu, cum poena, cum amore junxerint? Itane non erat aliud, quod diceretur? Itane non erat, quod in agendis Deo summo pro frugibus gratis faceret misera mortalitas? Ut gratias pro renatis frugibus agas, ululas, ut gaudeas, plangis. Nec te, cum veram rationem videris, hoc aliquando fecisse poenituit, sed hoc agis, ut annuis luctibus occupatus vitam semper fugias, mortem requiras. Dicant mihi, quid hoc frugibus profuit, ut fletus suos annuis ulularibus seminent in tristitia, interfecti funeris calamitatibus ingemiscant, quod dicant physica ratione compositum, lugetis & plangitis, & luctus vestros alia ratione coelatis. Novit agricola, quando terram aratro dimoveat quando fulcis frumenta committat. Novit quando maturatas solis ardoribus colligat segetes. Novit, quando tostas terat fruges. Haec est physica ratio, haec sunt vera sacrificia, quae ab sanae mentis hominibus annuo labore complentur. Hanc simplicitatem divinitas quaerit, ut homines in colligendis fructibus ordinatis temporum legibus serviant. Cur huic ordini miserae mortis figmenta quaesita sunt? Cur celatur lachrymis, quod calati non debuit? unde confiteantur necesse est, haec sacra non in honorem frugum, sed in honorem esse composita mortis alienae. Nam quod terram matrem esse omnium Deorum dicunt, qui huic elemento tribuunt primas partes

tes, vete deorum suorum mater est, nec abniti-
mus aut recusamus. Quia ab hac collectos Deos
suos, aut lapideos faciunt semper aut ligneos.
Terram omnem circumfluunt Maria, & rursus
inclusa Oceani ambientis circulo stringitur. Cœ-
li etiam rotunda sublimitate operitur, perfatur
ventis, aspergitur pluviis & timorem suum assi-
dui motus tremoribus consistetur. Quid vos
maneat, qui hac colitis considerate, cum Dii ve-
stri infirmitatem suam vobis quotidianis profes-
sionibus prodant. Assyrii & pars Afrorum æe-
rem ducatur habere elementorum volunt, &
hunc imaginata figuracione venerantur. Nam
hunc eundem, nomine Iunonis vel Veneris vir-
ginis, si tamen Veneri placuit aliquando virgini-
tas, consecrarunt. Iunonem sane, ne & huic de-
esset incoestus, Iovis uolunt ex sorore conjugem
factam. Effœminarunt sane hoc elementum, ne-
scio qua veneratione commoti. Num quia æt-
interiectus est inter mare & cœlum, effœmi-
natis eum sacerdotum vocibus prosequuntur.
Dic mihi hoc cine est, quod in viro foemi-
nam quærit, cui aliter servire sacerdotum
suorum chorus non potest, nisi effœminat
vultum, cutem poliant, et virilem sexum or-
natu muliebri dedecorent. Videre est in ipsis
templis cum publico gemitu miseranda ludæ-
bria, viros muliebria pati, & hanc impuri
impudici corporis labem, gloriosa ostentacione
detegere. Publicant facinora sua, & contaminati
corporis vitium cum maxima delectacionis ma-
cula consistunt. Exornant muliebriter nutritos
crines, & delicatis amicti vestibus vix caput las-
sa cervice sustentant. Deinde, cum sic se alienos
à viris fecerint, adimpleti tibiæ cantu, vo-
cant Deam suam, ut nefario repleti spiritu vanis
hominibus, quasi futura prædicant. Quod hoc
monstrum est, quodve prodigium? Negant se vi-
ros

ros esse, & sunt; Mulieres se volunt credi, sed ali-
ud qualiscunque qualitas corporis consistetur.
Considerandum est etiam, quale sit numen; quod
sic impuri corporis delectatur hospitio, quod im-
pudicis adhæret membris, quod polluta corpo-
ris contaminatione placatur. Erubescite ô miseri
supinitatem, aliter vos Deus fecit. Cum cohors
vestra ad tribunal iudicantis Dei accesserit, nihil
vobiscum afferetis, quod Deus, qui vos fecit, a-
gnoscat. Abiicite hunc tantæ calamitatis erro-
rem, & studia profana mentis aliquando deserite.
Nolite corpus, quod Deus fecit, scelerata Dia-
boli lege damnare, calamitatibus vestris, dum
adhuc tempus patitur, subvenite. † Misericordia
Dei dives est, libet ignoscit. Relictis nonagin-
ta novem ovibus amissam quærit unam. † Et
reverso pater prodigo filio vestem reddit, & parat
cœnam. Nulla vos desperare faciat criminum
multitudo: Deus summus per filium suum Ie-
sum Christum Dominum nostrum volentes li-
berat, & pœnitentibus libenter ignoscit, nec
multa exigit ut ignoscat. Fide tantum et pœni-
tentia potestis redimere, quicquid sceleratis Dia-
boli persuasionibus perdidistis. Persæ & Magi
omnes, qui Persæ regionis incolunt fines, i-
gnem præferunt, & omnibus elementis putant
debere præponi. Hi ita que Iovem in duas divi-
dunt potestates, naturam eius ad utriusque se-
xus transferentes, et viri et foemine simulacra i-
gnis substantiam deputantes, & mulierem qui-
dem triformi vultu constituunt, monstris eam
serpentibus illigantes. Quod ideo faciunt, ne ab
autore suo Diabolo aliqua ratione dissentiant;
sed ut Dea sua serpentibus polluta, maculosis
Diaboli insignibus adornetur. Virum vero ab-
stotrem boum colentes, sacra eius ad ignis trans-
ferunt potestatem. Sicut Propheta eius nobis tra-
di-

† Mat. 18. Luc. 15. † Ibid.

didit, dicens: *Μιθράβα μυστικὸν ὀκλοπῆς σω-
 ζῆτι πατὸς ἀγανῶ.* Hunc Mithram dicunt.
 Sacra vero eius in speluncis abditis tradunt, ut
 semper obscuro tenebrarum squalore demersis,
 gratiam splendoris ac sereni luminis, non vide-
 ant. O cœca numinis consecratio. O nefarie le-
 gis fugienda commenta. Deum esse credis, cuius
 de sceleribus confiteris. Vos itaque, qui dicitis
 in his templis rite sacrificari non magorum ritum
 Persico, cur hæc Persarum sacra laudatis? Scio
 hoc Romano nomine dignum putatis, ac Persa-
 rum sacris. At Persarum legibus sequatur.

* * * * * ut armata clypeo, lorica,
 thorace, gladio et hasta consecratur.

* Tertia etiam pars est, qua in asperis secre-
 tisque sylvarum agrestiumque ferarum sortita
 imperium. Ultima pars tripartita istius divisio-
 nis æstimat libidinum vias, quæ prava desideria
 quæque præposere cupiditatis monstrant illece-
 bras. Ideo unam partem capiti assignant, ut ho-
 minis iram quodammodo denotare videatur. A-
 liam in corde statuunt, ut diversarum cogitatio-
 num varietatem, quas multiplici intentione
 concipimus, in modum sylvarum tenere videat-
 ur. Tertia pars constituitur in tecore, unde libi-
 do nascitur & voluptas. Illic enim genitalium
 seminum collecta fecunditas naturalibus sit-
 mulis desiderium cupiditatis exagitat. Quid et-
 go perficit ista divisio, diligenter aspiciat, ut cer-
 natis, quam facile commentum ratio veritatis
 impugnet. Si dividitur anima, & substantia eius
 diverso efficaciæ genere separatur, dissoluto ordi-
 ne suo, incipit esse quod fuerat. Aliud enim mens
 est, aliud ira, aliud libido. Animam ergo separatio
 ista dissolvit, et patitur maximam ex ista parti-
 tione iacturam, nec integram sui speciem res ista
 custodit, quæ per tres contrarias separatim divi-

ditur, & (ut veram dicam) fit ex ipsa divisione
 mortalis. Etenim quod potest dividi, corpus est.
 Quod autem corpus est, necesse est esse mortale.
 Ergo si anima dividitur, corpus est, necesse est sit
 res mortalis. Egregia erroris istius, ac præclara
 comitantia. Maximum nobis beneficium ex ista
 consequentia confertur. Commentis istarum
 absurditatum animas volunt esse mortales. Sic
 sunt sacratissimi Imperatores, elementa à perdi-
 tis hominibus consecrata. Sed adhuc supersunt
 aliæ superstitiones, quarum secreta pendenda
 sunt Liberi & Liberæ, quæ omnia sacris sensibus
 vestris specialiter intimanda sunt, ut & in istis
 profanis religionibus sciatis mortes esse homi-
 num consecratas. Liber itaque Iovis fuit filius
 regis scilicet Cretici. Hic cum fuisset adultera
 matre progenitus, nutriebatur apud patrem stu-
 diosius, quam decebat. Vxor Iovis, cui Iunoni
 fuit nomen, novercalis animi furore commota,
 ad necem infantis omnifariam parabat insidias,
 proficiscens peregre pater, quia indignationes
 tacitas sciebat uxoris, nequid ab irata muliere
 dolo fieret, idoneis (sicut sibi videbatur) custo-
 diis tutelam credit filii. Tunc Iuno opportunum
 insidiarum nacta tempus, & ex hoc fortius in-
 flammata, quia proficiscens pater, & solium re-
 gni puero tradiderat et sceptrum, custodes pri-
 mum regalibus præmissis, muneribusque corruptis,
 deinde satellites suos, qui Tyrantes vocabantur,
 in interioribus regni locat partibus, & crepundi-
 diis ac speculo affabre factis animos ita pueriles
 illexit, ut desertis regis sedibus ad insidiarum
 locum puerilis animi desiderio duceretur. Illic
 interceptus trucidatur. Et ut nullum posset necis
 invenire vestigium, particulatim membra con-
 scissa, satellitum sibi dividit turba. Tunc, ut huic
 facinorosi aliud facinus adderetur, quia vehemen-

ter tyranni crudelitas timebatur, decocta varilis generibus pueri membra consumunt, ut humani cadaveris, inauditis usque in illum diem epulis vescerentur. Cor visum sibi soror servat, cui Minerva fuit nomen, quia et ipsa sceleris fuit particeps, et ut haberet unde furentis patris impetum mitigaret. Reverso Iovi filia ordinem facinoris exponit. Tunc pater funesta calamitate cladis, & acerba luctus atrocitate commorus, Tytanes quidem vario genere suppliciorum excruciatas necat. Nec prætermisum est in ultione filii, aut tormentum aliquod aut pœna, sed per omnia pœnarum genera bacchatus, necem qualitercumq; filii vindicavit, affectu quidem patris, sed tyrannica potestate. Tunc quia diutius patre ferre lugentis animi tormenta non poterat, & quia dolor ex orbitate veniens nullis solatiis mitigabatur, imaginem eius ex gypso, plastico opere perfecit, et cor, ex quo facinus fuerat, sorore deferente, detectum, in ea parte plastæ collocant, qua pectoris fuerat lineamenta formata. Post hæc pro tumulo extruit templum, et prædagogum pueri constituit sacerdotem. Huic Silenus fuit nomen. Cretenses ut furentis tyranni sævitiam mitigarent, festos funeris dies statuunt, & annum sacrum trieterica consecratione componunt, omnia per ordinem facientec, quæ puer mories aut fecit, aut passus est. vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes, & per secreta sylvarum clamoribus dissonis eiulantes fingunt animi furentis insaniam, ut illud facinus non per fraudem factum, sed per insaniam crederetur: præfertur cista, in qua cor soror latenter absconderat, tibiarum cantu, et cymbalorum tinnitu, crepundia, quibus puer deceptus fuerat, mentiuntur. Sic in honorem tyranni à serviente plebe Deus factus est.

est, qui habere non potuit sepulturam. Fuit etiam alius Liber apud Thebas tyrannus, magicæ artis potestate conspicuus. Hic cum muliebres animos venenis quibusdam, & carminibus occupasset, pro arbitrio suo crudelia facinora furentibus imperabat, ut mente captas nobiles feminas, & libidinum ministras haberet et scelerum. Qui qualia fecerit scelera, vel quantum matri contra filium, vel sororibus contra fratrem imperaverit facinus, in scenis quotidie à tragici carminis auctoribus traditur, ut scelerati tyranni facinorosa crudelitas in animo audientium funestis semper relationibus renascatur. Hunc Lycurgus, sobria virorum coniuratione protectus, regno exiit, pellit patria. Neque enim effœminatus ille consensum virorum potuit diutius sustinere. Effœminatum enim fuisse, & amatorum servisse libidinibus, Græcorum gymnasiis decantatur. Nec fuga eius Lycurgus tantum est exilioque contentus, sed timens ne fugiens et ab aliis receptus, ludibriosa scelerum suorum etiam in alia regione conderet semina, succinctus ferro, patria dedecus minaci persequitur edicto. Tunc Liber proiectis infulis, quas pampineis coronarum circulis illigabat, cum semiviro comitatu fugiens (soli enim eum sequuti sunt stuprum & flagitiorum et libidinum socii) per omnes oras vicini maris cum summa trepidatione desperationis erravit. Illic inter ebrias puellas, & vinolentos senes, cum adhuc eum scelerum pompa præcederet, et alter nigro amictu teter, alter ostenso angue terribilis, alter cruentus ore, dum viva pecoris membra discerpit, à Lycurgo comprehensus per proximam rupem, quæ immensum præcipitium saxi inviis fecerat, in mare præcipitatur, ut lacerum corpus marinis diu iactatum fluctibus, errantium populorum animos ad sanitatis ac sobrietatis ordinem severa animad-

animadversione revocaret. Hunc finem Libani
Homerus, ut fugam & trepidationem detegeret
& ut offenderet mortem, ait: *Iliad. Z.*

---- Διάνοσθ' ἔφ' ὀβηθεῖς.

Δύσεθ' ἀλὸς κ' ἡμῶμα. Οἴσιθ' ἰπιδέξαθ' κληπῶ
Δειδιότω, κραπερὸς γδ' ἔχει πτόμθ' αὐδρὸς αὐ
κλή.

Imitatur te Lyeurge, & sobrium tum in-
stitutum sequitur, nec à salutaribus tuis legibus
exorbitat etiam consul noster Posthumius. Nam
sicut in libris Annalibus invenimus, bacchanali-
orum scelera Ebutio quodam adolescente de-
ficiente, detecta sunt. Erant adhuc in urbe Romae
integri mores, nec quisquam peregrinas supersti-
tiones dissolutis moribus appetebat: tunc ne
Senatus Consuli nec leges Reipub. nec Consulis
legibus defuit: Sed investigatis omnibus, qui hu-
jus sacri scelera commenta tradebant, contra
omnes servos, imo Romanos questionis exami-
ne capitalis poena de Senatus sententia decre-
ta est. Nec tam diu vindices gladii Consulis con-
quieverunt, quandiu hoc malum fuisset radicatum
amputarum. O digna Romano nomine animad-
versio. O praece virtutis laudanda constantia, nec
civibus suis Consul parcere voluit. cum ob pur-
gandam patriam peregrina vitia corriguntur. Se-
quitur hanc sacri contagionem, & imitatur ordi-
nem funeris, à Cerere, Hennensi muliere, matris
filiae consecrata. Nam quicquid in Creta parer ob-
solum fecerat, hoc totum Ceres apud Hennam a-
missa filia, impatientia materni doloris insinuit,
quod quatenus factum sit, brevi sermone per-
stringam. Vnicam Cereris filiam, quam Graeci
Περσεφόνην, nostri immutato sermone Proser-
pinam dicunt, ad coniugale consortium plura
petebant. Mater sollicita de singulorum meritis

hamitis

judicabat. Et cum adhuc omnibus matris sen-
tentia videretur incerta, dives rusticus, cui pro-
pter divitias Πλατωνί, fuit nomen, temerario eu-
puditatis ardore, cum moram dilationis ferre
non posset, & cum de praeposteri amoris conque-
reretur incendiis, prope Percum inventam virgi-
nem rapit. Percus autem lacus, in Hennae civita-
tis finibus satis amoenus, & gratus, cujus amo-
nitas ex florum varietatibus nascitur. Nam per
omnem annum vicissim sibi succedentibus flo-
ribus coronatur, illic invenies quicquid hiacynthi
turgit in caulem, illic comam narcissi, vel quod
auream rosam desuper pingit: Illic albae hedere
per terram molliter serpunt, & cum purpureis
violis suaviter rubens amaracus invenitur: nec
coronam istam albo deserunt lilia. Prorsus ap-
tus locus, qui gratia sua, puellares animos & in-
vitaret pariter, & teneret. In hoc loco, cum à
Plutone virgo prope vesperam fuisset inventa, vi
rapitur, & super imposta vehiculo, scissis vesti-
bus, laceratis crinibus ducitur. Nec reservati un-
gues contra amatorem rusticum aliquid profue-
runt, nec clamor atque ululatus adiuvit, nec ca-
terarum strepitus puellarum. Tunc una celeri
cursu, cum de civitate nemo succurreret, facta ex
ipso timore velocior, matri raptum virginis nun-
ciat. Contra raptorem indignata mater, armatam
manum ducit. Nec Plutonem mulieris sefellit
adventus, sed ut retorfit ad civitatem oculos, &
in finitos tunc respexit venire cum matre, fu-
nestum coepit ex desperatione consilium. Qua-
drigam, quae vehiculum trahebat, per medium lacum
dirigit. Is erat profundis voraginibus im-
mersus, illic cum amata submersus virgine, mise-
randa matri de morte filiae funestum spectacu-
lum praebebat. Hennenses, ut possent maternis lu-
ctibus ex aliqua parte invenire solatium, infero-
tum

rum regem virginem rapuisse slexerunt. Et ut si des figmentum sequeretur, prope Siracusas cum per alium locum cum virgine emeruisse iacerunt. Templum sane & raptori, & virgini accurate collatus sumptibus faciunt & annua in templo vota decernunt. Sed nullo genere matris dolor vincitur, nec muliebris impatientiæ tormenta curantur, sed credens vere filiam prope Siracusas esse visam, Triptolemo villico suo duce, nocturnis itineribus ad Siracusana civitatis litus cum lugubri veste ac sordido squalore pervenit, nec illi defuit, qui credulam de calamitatibus suis falleret matrem. Tunc ait se Pandarus, nescio quis, vidiisse non longe à Pachyno navem raptorem ascendisse cum virgine. Persuasum est mulieri, quæ quolibet genere vivere filiam cupiebat audire, infinitis dotibus remunerat civitatem. Siracusani liberalitate mulieris provocati raptum virginis consecrant, & mitigantes dolorem matris pompam miseri funeris excolunt honore templorum. Sed nec hoc sufficit mari, sed ascensa nave per peregrina littora filiam quaerit. Sic fluctibus tempestatibusque iactata ad Atticæ urbis locum pervenit. Illic hospitio recepta incolis incognitum adhuc triticum dividit. Locus ex patria et ex adventu mulieris nomen accepit. Nam Eleusis dictus est, quod illuc Ceres, relicta Henna, venerat. Sicque tum ipsa dispensatio quod attulerat frumenta, tum quod colligendarum frugum tradiderat disciplinam, post mortem ob beneficium, quod ex frugum copia nascebatur, & sepulta in eo loco est, pariter & consecrata, & divino cum filia appellata nomine. Amat enim Græcorum levitas eos, qui sibi aliquid conulerint, vel qui consilio, aut virtute se iuverint, divinis appellare nominibus. Et sic ab ipsis beneficiorum gratia repensatur, ut deos dicant, & deos

esse credant, qui sibi aliquando profuerint. Sic de Libero Nisa non dubitat, nec de novis ambigit Sparta syderibus, cremat & consecrat Herculeum tristic Oëtas, & à vanis Cretensibus adhuc mortui Iovis tumultus adoratur. Additur tamen, faceratissimi Imperatores, ad huius profani erroris augmentum, quod hos homines, [id est, Liberum & Proserpinam,] maiore quasi autoritate defendat. Nam Liberum ad Solem volunt referre commenta Græcorum, Proserpinam vero Liberam dicentes Lunam esse confingunt. Quod quam absurdum & quam miserum sit, ex ipsa veritatis possumus ratione colligere. Quis videt puerum Solem? quis fellit? quis occidit? quis divisit? quis membris ejus epulatus est? Quis Lunam rapuit? quis abscondit? quis Plutonis conjugem fecit? Sed & errorem istum physica rursus volunt protegere ratione, indivisam mentem, & divisam, id est, τὴν ἀμείρατον, καὶ τὴν μεμερισμένην ἔν, hac se putant posse ratione venerari. Dicite mihi, o vos mortales, quid naturalibus rebus additis funera? quid Dei dispositionem crudelium mortuorum atrocitate pollueritis? quid opus erat tam duro crudelique tormento? quid sibi vult ista persuasio, ut divinis rebus funestæ calamitatis ordo societetur? ut naturæ syderum, quæ Deus summus certis legibus fecit, mortalis calamitas luctibus iungeretur? Cui rei prodest quod facitis? miscetis terrena cælestibus, caduca superis tenebrosa lucentibus, dolores ac luctus hominum divinis honoribus consecrantes. Si convocato omni genere humano Sol habita concione loqueretur, desperationem vestram hac forsan oratione percuteret. Quis vos caduci homines & per dies singulos summo Deo variis generibus rebellantes ad hoc tantum facinus impexit, ut profano

nefarie cupiditatis errore & mori me dicatis vestro arbitrio & vivere? Atque utinam usitato more vel uno genere vesane cogitationis vestrae figmenta procederent. Utinam sine contumelia mei, scelerate cogitationis vestrae grassaretur improbitas. Nunc vosmet per precipitia iactantes; mihi quoque non parcitis, nec aliquam habet vester sermo reverentiam; sed cum de decore meo in exitium vestrum, mortemque properatis. Alii me apud Ægyptum undis Nilii & rapidis vorticibus obstinato mentis furore submergunt. Alii amputatis virilibus plangunt. Alii crudeli morte casum, aut in olla decoquant, aut septem veribus corporis mei membra lacerata subfigunt. Qui paululum mihi placida fuerit oratione blanditus, quadringenti currus aurigam me esse confingit. Projicite aliquando tanti furoris exitium & salutaris persuasionis convicti, veram salutis viam querite. Inimicus Dei est, qui hæc aut cogitavit, aut finxit; nec facinus ejus simplex aut usitata poena comitatur, qui sacra profanis persuasionibus polluit, qui de præclaro opere Dei tanta contumelia finxit. Lugete mortuos vestros, & ipsi simili morte morituri. Mittite regibus vestris, ut cultum inferias, et orbitates eorum alio remediorum genere mitigate. Lugete Liberum, lugete Proserpinam, lugete Attin, lugete Osyrin, sed sine nostra contumelia dignitatis. Nolo me per tumulos eorum favillam ducatis, nolo ut error vestri nomen meum fomenta suppediter. Ad lucem dici à Deo factus sum, hoc mihi sufficit. Quid me honesti muneris dignitate privatis? Aliud me Deus fecit, aliud esse iussit, & vos ne pro libidine vestra divitis, pro arbitrii vestri cupiditate laceratis? quicquid sum simpliciter Deo proco, nec aliud volo de me intelligatis nisi quod

videtis. Hoc Deo gratum est, hoc Deus libenter amplectitur, hoc homines ad salutis viam ducit, si projectis erroribus Dei gratiam simpliciter ac fideliter audiat. Hæc quidem sacratissimi Imperatores, pro populo me sermone dixisse sufficiat. At ego nunc sacrarum lectionum institutione formatus, perditos homines religioso sermone convenio. Si Dii sunt quos colitis, cur eos lugetis? cur eos annuis luctibus plangitis? Si lachrymis, & luctu digni sunt, cur eos divino honore cumulatis? Vnum itaque è duobus facite, aut nolite eos lugere, si dii sunt: aut, si luctu eos dignos putatis ac lachrymis, Deos eos appellare nolite, ne luctibus ac lachrymis vestris, majestas divini nominis polluat. Sed quia mens perditæ, & scelerate cupiditatis laqueis implicata, nulla potest ratione revocari, persequar cætera, ut publicatis omnibus atque directis quæ profana consecravit improbitas, misericordia Dei in nomine Domini nostri Iesu Christi lapsos erigat, fugientes ad se revocet, dubitantes confirmet, errantes corrigat, & quod est potissimum, vitam morientibus donet. In plurimis orientis civitatibus, licet hoc malum etiam ad nos transitum fecerit. Adonis quasi maritus plangitur Veneris, & percussor ejus circumstantibus, vulnusque monstratur. Mars enim in porci sylvestris speciem formamque mutatus, ut sibi primas partes in amore Veneris vindicaret, incaute contra se ruentem percutit juvenem. Si Deus erat Adonis cur rivalis insidias nesciebat? Si homo, cur cum superiore certabat. Sed & alium audio cum Venere conjugale habuisse consortium. Vulcanus, nisi fallor, ab his Deorum cultoribus maritus Veneris esse perhibetur. O vanorum hominum ridenda persuasio inter duos maritos adulter positus ab uno capitur, alterum vincit. Sed vide, ut adulter Deus maritum vinceret quod sibi

bi corpus elegit, porcus esse maluit: qui, si habebat corporis mutandi potestatem, leonis debuit potius speciem formamque suscipere. Sed leonem dicunt, qui naturas animalium norunt, illa agrestis animi feritate pudicitie servare virtutem. Merito igitur ab adultero leonis speciem formamque libidinosi animalis eligitur. Hanc Evangelicæ traditionis secreta tractemus. *Mar. 8.* Electo dæmonio dominus porcorum regem donat. *Luc. 8. Marc. 5.* Nec immerito, ut libidinosi animalibus per dura præcipitia dæmonisq; iactatus, per mortes porcorum varias, magna nece immundus spiritus carperetur. Andromedam Cinyram Cyprium templum amicæ meretricis donasse, ei erat Venus nomen. Initiasse etiam propriam Veneri plurimos, & vanis consecrationibus deputasse. Statuisse etiam ut quicumque initiatus vellet, secreto Veneris sibi tradito, aliam mercedem nomine Dææ daret. Quod fecerunt quia hoc ipsum propter turpitudinem manifestius explicare non possumus. Bene amator Cinyras meretricis legibus servit, consecrata Veneri à sacerdotibus suis stipem dari iussit, ut sicco, Sebazium colentes Iovem anguem cum imitantur, per sinum ducunt. Adhuc pilini errorum vitia grassantur, & quidquid hominem perdit colitur, & funesti anguis callida & malitiosa delitas adoratur. In sacris Coribantum panem colitur. Nam unus frater à duobus imemptus est, & ne quod indicium necem fratris à parricidis fratribus consecratur. Hunc undem Macedonum colit stulta persuasio. Est Cabirus, cui Thessalonicenses quondam carentis, eruentis manibus supplicabant. Considerandum itaque est, quale sit nomen, quod parricidalis amentia, ut parricidium coleret inveniret.

Quapropter quicumque hæc sacra devota mente veneratur, quicumque placet superstitionis istius metuenda contagio, aut malis suis solatiū querit, aut facinora eorum tacita collaudat cogitatione, hoc optans, hoc querens, hoc utique magnopere desiderans, ut & sibi liceat, quod diis suis licuit, ut & se ad consortium talis vitæ morum similitudo perducatur. Adulterio delectatur aliquis, Iovem respicit, & inde cupiditatis suæ fomenta conquirunt, probat imitatur, & laudat, quod Deus suus in cygno fallit, in tauro rapit, ludit in satyro, & ut liberalis in flagitiis esse consuecit, quod inclusam regiam virginem auro largiter fluente corruerit. Puerorum aliquis delectatur amplexibus, Ganymedem in sinu Iovis querat, Herculem videat Hylam impatienti amore quærentem, Hyacinthi desiderio captum Apollinem discat. Chrysiptum alius, alius Pelopem videat, ut per Deos suos sibi licere dicat, quicquid hodie severissime Romanis legibus vindicatur. Adulteria omnia eorum enumerare difficile est. Quis Amymonem? quis Alopen? quis Menalippem? quis Chionem, Hipporhoëque corrupit? Nempe Deus vester hæc fecisse memoratur. Ille, quem volunt severis oraculis errantium hominum peccata corrigere, Steropen amat, Athusam rapit, Zeuxippum stuprat, querit Prothoen & Arsinon adultera cupiditate blanditur. Sed ex isto corruptarum mulierum grege una puella amatorem Deum & vitavit & vicit. Daphnem enim divinans Deus & futura prædicens, nec invenire potuit, nec stuprare. Muliebria patitur aliquis, & effœminato corpori solatium querit? Videat Liberum amatorem suo post mortem etiam promissa libidinis præmia imitatione flagitiosi coitus representantem. Si quis monstruoso cupiditatis ardore in paterna necis armatur exitium, à Iove sumat

exemplum. Qui fraternum desiderat sanguinem Corybantum sequatur institutum, & incestum desiderantibus à Iove sumantur exempla, cum matre concubuit; sorrorem duxit uxorem; & ut integrum facinus implet incesti, filiam quoque animo corruptoris aggressus est. Inferiores aliquis amulo stridore persequitur, & adversarium cupit crudeli feritate torquere, ab Appolline ex Marfia casibus crudelium tormentorum casus discat. Alienum aliquis desiderat & hoc cum morte domini conatur implere, videat ut Hercules occiso Gerione Iberas abegerit boves. Si quis promiscua hominum cæde gaudet, præpositas Martis cupiditates diligenter inspiciat. Semina penè omnium scelerum à diis suis peccantium turba collegit. Et ut perditus animus impune facinus posset admittere ex præcedentibus facinorum exemplis majore se autoritate defendit. Si stupri præmia corruptor inquit, si viam operæ sollicitationis addiscere, in sinu corruptæ mulieris aurum videat Iovis. Si publicus parricida, commissam sibi regni custodiam nefaria prode re cupiditate desiderat, respiciat ad eos, qui Saturnum filio prodiderunt. Quatenus jus ledatur hospitii, vel quatenus amicitia jura turbentur, vel quatenus mensæ conciliatio sancta violetur. Si quis ad injuriam pronus querit esse, ordinem scelerum de Tantalii casibus discat. O facinorosa cupiditatis triste solatium. O hominum defenda persuasio. O infelicis imitationis cruciata meditatio. Scenam de cælo fecistis, & errantes animos per abruptu præcipitia crudeli calamitate duxistis, cum hominibus peccare cupientibus facinorum via de Deorum monstratur exemplis. Sed in ista criminum lege, in ista confessione scelerum gratias agamus illis, qui etiam exitia & mortes Deorum istorum nobis neficientibus prodiderunt: ut disceremus omnia per tot

obstantes. Fuit enim & apud veteres, licet nondum terram illuminasset Domini nostri Iesu Christi veneranda dignatio, in spernendis superstitionibus religiosa constantia, Diomedes pudicus ac sobrius Venerem vulnerat, Martem vincit & percutit. Oti & Ephialtæ edicto Mars belipotens temporali exilio damnatus, ferrea catenarum vincla sustinuit. Sarpedonem filium mortuum in Troja Iupiter plangit. Et mercedem fabricatorum murorum Neptunus à superbo rege non recepit. Alterius regis Apollo greges pascit. Et soli omnia videnti alius occisarum boum nunciat mortes. Castores sepelit Sparta, ardet apud Oëtam Hercules, & Æsculapius alibi fulminatur, Vulcanus à patre præcipitatus pedem frangit. Lycurgum fugiens Liber moritur. Venus in adulterio deprehensa detegitur, & post Dei nuptias Anchisæ hominis cubile sectatur. Saturnus regno timens devorat filios. Hic ex Creta fugiens in Italia à Spartanis absconditur. Ob amorem catamiti Iuno spernitur, & ad Endimionem Luna descendit, & contra voluntatem vxoris & filia Trojanis auxilium ferens deceptus Iupiter dormit. O flagitiosa confessio, ô miserabiles, defendique cultus, ô dura servitutis miseranda conditio. Ad istorum cultum deorum sanctos homines, & Deum devota mente colentes sacrilegum tyrannorum traxit imperium, & ut huic facinori aliud facinus adderetur, mors est decreta nolentibus. Ad theatrum potius templa transferte, ut in scenis religionum istarum secreta tradantur, & ut nihil prætermittat improbitas, histriones facite sacerdotes. Alter dignior locus religionibus istis inveniri non poterit. illic amores Deorum vilis turba decantet, illic casus mortalesque saltatores * * illic Deorum in templis ab impiis & facinorosis magistris melius mens perdita & muliebris doceret
fa.

facinus. Discite etiam, sacrosancti imperatores, venerandum Alexandriae numen unde sumpsit exordiū, ac communi nostra fragilitate detecta ad veritatis exordiū mortalitatis nostra sermo revocetur. Cū ingrueret arescentibus frugibus, malitiosa fames, Iacobi religiosi patriarchae semine procreatus juvenis Ioseph, interpretatusque somnium regis, totum, quicquid innuebat, ostendit. *Gen. 41, & 39.*) Ioseph [est Iacobi filius] qui ob pudicitiam in carcerem missus, ereptus post interpretationem somnii, fuit particeps regni. Nam septem annorum collectis, & servatis frugibus, alterius septennii egestatem divina manus providentia mitigavit. Huic post mortem Aegyptii patrio gentis suae instituto templa fecerunt, & ut justam dispensationis gratiam posteritas discederet, quo modo esurientibus & ementibus frumenta dividerat capiti is superpositus est. Nomen etiam, ut sanctius coleretur, ex primo autore generis accepit. *Gen. 21.* Nam quia Sarra pronepos fuerat, ex qua nonagenaria Abraham indulgentia Dei susceperat filium, Serapis dictus est. Graeco sermone, hoc est, *Σαργῆς ἀπὸ*. Sed hoc invito Ioseph accidit, imo mortuo. Neque enim ad hoc facinus religiosus animus, & Deo summo dicatus adduci potuisset, ut erroris illecebras et nomine suo superstitionis hominibus ipse praeberet, praesertim cum sciret haec esse in Deo sacrosanctis legibus, nequis hominum tale aliquid aut veneraretur aut coleret. Hic in Aegypto colitur, hic adoratur, huius simulachrum Neocoro- rum turba custodit, & ad memoriam veritatis errans populus ordinem sacrarum in honorem integerimi, ac prudentissimi hominis constitutum, contentiosa hodie animositate custodit. Sed & in ipso simulacro, sicut in caeteris, ex assidue sacrificiis immundi demonum spiritus colliguntur. Nihil enim operantur animae, & crucore

assidua pecudem caede profusus, nisi ut daemonum substantia, qui diaboli procreatione generantur, ex isto sanguine nutriatur. Nam ita esse Porphyrius defensos Stoicorum, hostis Dei & veritatis in multis sceleratarum impietatum scriptis, manifestis nobis probationibus prodidit. In libris enim quos appellat *τῶν τῆς Ὀλο- γίων φιλοσοφίας* maiestatem ejus predicans, de infirmitate confessus est. In primis enim librorum partibus, [id est in ipsius auspiciis positus] dixit: *Serapis vocatus, & intra corpus hominis collocatus talia respondit.* Dicant nunc perditii homines, quis potior est, qui vocat & imperat & includit, an qui vocatur & parat? Et cum venerit, in suscipientis hominis corpore potestate iubentis includitur. Gratias agimus Porphyrii quod libris tuis Deorum tuorum nobis substantiam prodidisti. Didicimus per te, quatenus Dii tui hominibus viventibus serviant. Serapis tuus ab homine vocatur, & venit, & cum venerit statim iussus includitur, & loquendi necessitas nolenti forsitan imperatus. Sic apud nos Deos vestros, cum hominibus nocere ceperint, religiosi sermonis flagella castigant. Sic in corpore hominum constituti Dii vestri verbo Dei spiritualium flammaram igne torquentur, & qui apud vos, quasi dii coluntur, apud nos religiosa fidei medela Christi gratia humano subiacentes imperio, & tormenta repugnantes sustinent, & victi ponis ultricibus subiunguntur. Penates etiam qui sint, explicare contendam ne quid à me sit praetermissum. Qui nihil aliud putant esse vitam, nisi vescendi & potandi licentiam, hos sibi Deos ex cupiditatis suae humilitate finxerunt, nutrimenta corporis, quae ex quotidianis epulis comparantur, hoc nomine pro salute hominum consecrantes. Quia per epulas

las corporis reficitur infirmitas, alimenta solum esse Deum sanxerunt, nescientes divini oraculi veritatem. Cum enim Dominus noster Iesus Christus cum Diabolo pro nostra salute sollicitus, divina maiestatis suæ colluctatione certaret, & ut de faucibus eius, quem gerebat hominem liberaret, hac eum responsione quassavit. Nam cum diceret ei Diabolus: *Matt. 4 Si filius Dei es, fac ut isti lapides panes fiant.* Respondens ei Dominus dixit: *Luc. 4. Non in pane tantum vivit homo, sed in omni verbo Dei.* nescientes itaque substantiam generis humani, quotidianas epulas hoc nomine consecrarunt. Nam omne, quo vescuntur homines penus vocatur; hinc & cella penaria, hinc & Dii penates, ab abiectis & prostratis hominibus misera sunt cogitatione composita. Vesta autem quid sit discite, ne putetis antiquum aliquid, aut cum summo terrore inventum. Ignis est domesticus, qui in focis quotidianis usibus servit. Quapropter coquos habeat, non miseras virgines sacerdotes, quæ contemnentes ignis ipsius favillas, aut prostituto corpore peccare coguntur, aut in virginitate perseverantes perdunt honestam gloriosi nominis dignitatem. Palladii etiam quid sit numen audite. Simulacrum est ex ossibus Pelopis factum. Hoc avarus Scythia fecisse perhibetur, jam quale sit considerate, quod Scythia barbarus consecravit. Estne aliquid apud Scythas humana ratione compositum, & illa efferagens (hominum) & crudeli atque inhumana semper atrocitate grassata, in constituentis religionibus rectum aliquid potuit invenire? Simulacrum hoc Troianis avarus vendidit, fulcis hominibus vana promittens. Vendebarur Deus, ut prodesse emptori, & emptor suppliciter adorabat, quicquid paulo ante viderat substatum. Substantia autem simulachri ipsius ex ossibus Pelopis est. Si humana vis miseris homines

ossa venerari, purioris saltem & castioris hominis reliquias collige. Accedat idolo quod facis, ex hominis virtutibus meritum. Pelops in deliciis amatoris fuit, & diu prostituti pudoris damna sustinuit. Sed nec adulto ei scelus defuit. Is enim cuius filiam petebat, eum fraude proditoris occidit. Proditorem etiam ipsum periuriis aggressus est, & ne promissa redderet pramia, hunc eundem per abrupta precipitia iactavit. En cuius electa sunt ossa, ut Deus fieret, qui urbes & regna servaret. Sed nec servavit aliquando nec profuit, & quid se maneat, ex urbiu, in quibus fuit, casibus vidit. Incensa est Troia à Gracis, à Gallis Roma, & ex utroque incendio Palladium reservatum est. Sed reservatum non propriis virtutibus, sed humano presidio: ab utroque enim loco homines liberant, & translatum est, ne humano flagraret incendio. Tanto numini humana fuerunt presidia necessaria, & ne arderet, humanum quaesivit auxilium. Dilatum est Palladium ab incendio, non liberatum. Stat sententia, manet poena, ignis imminet, ignis urget, quem vitare non poterit. Iam parturit flamma coelestis, jam divina animadversionis monstratur adventus, jam futurae cladis nunciatur exitium, in hoc incendio Palladium latebras invenire non poterit, ignis iste scrutatur abdita, quaerit absconsa: & quicquid errantes homines vanis persuasionibus perdidit, rapida flammaram populatione complectitur: *Malach: 4. Venit enim, (inquit) dies Domini ut ardens cilibanus.* Audisti quid veniat. Nihil est, quod ex te collectum in apothecis reponi possit, ardebis ut stipula, cuius inanis viliras in cineres favillasque servatur, quam rapax ignis violentia congeniti spiritus pascitur. Hic est exitus finisq; vester: hæc est poena, quam pro deceptis hominibus Deus statuit, ut perpetuis ardeat flammis,

qui contra voluntatem Dei miserum hominem aut decepit aut perdidit. Volo sane diligenter inquirere, cujus Minervæ hoc volunt esse signum. Plures enim Minervæ fuisse constat, nec aliquis in ista parte dissentit. Singularum itaque genus, institutum, artem, propositumque dicamus, ut ex his omnibus inveniri possit, Palladium cujus Minervæ sit nomine consecratum. Quinque Minervæ fuisse legentibus nobis tradit antiquitas. Vna est Vulcani filia, quæ Athenas condidit, quam ex agrestibus locis ad urbanæ conversationis ordinem rustica turba comitata est. Fuit alia in Ægypto, Nili regis filia, textrina artis magistra. Tertia vero patre Saturno genita est. Sed hanc viraginem fuisse commemorant: nam nunquam se intra feminei sexus verecundiam tenuit, sed arma semper strepitumque pagnarum, & cruenta sequuta est studia bellorum. Quarta Iovis Crete regis fuit filia, quæ occisum patri detulit Liberum. Quinta Pallante patre, & Tritonide matre orta est, quæ patris appellata nomine, Pallas est ab hominibus nuncupata. Hæc paricidalis amentia furoris & vesanz temeritatis instinctu, patrem Pallantem crudeli morte iugulavit, Nec simplici patris morte contenta, ut diutius malis suis frueretur, & ut de morte patris crudelius triumpharet, exuviis corporis ejus ornata est, ut paricidii facinus ex crudeli ostentatione publicaret. Hujus est Palladium, profanas, nomine consecratum. Hæc est Pallas quæ colitur, hæc est quæ pontificali lege servatur, & cujus facinus severius damnari debuerat, ejus imago suppliciter adoratur. Apponite ignem, augete flammam, ut quotidianis sacrificiis vestris dicatur ardeat. Quid enim meretur aliud paricida, nisi ut perpetua mutatione flammarum ante sententiam Dei quotidie flammis

ultri-

ultricibus concremetur. Busta sunt, sacratissimi Imperatores, appellanda non templa. Rogi sunt potius dicendi miserorum. Nam in honorem hominum perditorum ades pro sepulchris miseranda hominum servitus facit. Hic crematorum corporum favilla servantur, hic cineres mortuorum in religiosa lege conduntur, ut acerbarum mortium casus quotidiano victimarum sanguine recrudescat, ut tristis lamentationis exitus renovatus annuis luctibus renascatur, ut sopitos fletus recentior ululatus exagitet, ut paricidia, vel incesta vel mortes ex sacrorum ritu misera mens hominum & colere discat & facere. Amputanda sunt hæc, sacratissimi Imperatores, penitus atque delenda, & severissimis edictorum vestrorum legibus corrigenda, ne diutius Romanum orbem præsumptionis istius error funestus commaculet, ne pestiferæ consuetudinis convalescat improbitas. Quicquid hominem Dei conatur perdere ne diutius in terra dominetur. Nolunt quidam & repugnant, & exitium suum prona cupiditate desiderant: sed subvenite miseris, liberate pereuntes, ad hoc vobis Deus summus commisit imperium, ut per vos vulneris istius plaga curetur. Facinoris eorum periculum scimus, erroris nota sunt poenæ, sed melius est, ut liberetis invitos, quam ut volentibus concedatis exitium. Agrotantes contraria delectant, & cum corpus hominis adversa valetudo possederit, contra salutem suam à laborantibus perversa possunt. Capta mens languoris vitio, morborum semper augmenta desiderat, & medelas artificum aspernatas contemnit, respuit remedium medicinæ, & in exitium suum prona animositate festinat. Tunc si malum morbi fortius creverit, majora remedia queruntur, & pro salute hominis sollicita fortius se medicina opponit. Asperi cibi, amari potus nolentibus

ingeruntur; & si convaluerit malum, & ignis adhibetur & ferrum. Sic homo recepta sanitate & salute sibi reddita, quicquid agrotantis corporis vicio invitus passus est, hoc totum pro utilitate sua sanctum esse, stantis animi iudicio consistetur. Accipite etiam, socrosancti Principes, nomina eorum qua sunt ratione composita; lumen hoc, quod hominibus iussi Dei, fugatis tenebris diem reddit, quod per duodecim horarum spacia cursus sui ordinem dirigit, solem dici voluerunt, non quia solus est, ut quidam volunt, quia ibi & cœlum est & luna, & alia plurima sidera quæ videmus, ex quibus quadam una series, & coherentia perpetua simulque copulata lucent, alia tota sparsa cœlo vagos cursus suis metiuntur erroribus. Sed ideo Sol appellatur, quia cum ortus fuerit, obscuratis cæteris sideribus luceat solus. Luna etiam hæc eadem Lucina à nocturno lumine nomen accepit. Hanc etiam quidam dici voluerunt Dianam, quod per noctem luceus hominibus alterum pene diem faciat. A natando neptunum dici voluerunt, ex hoc quod libenter faciebant substantiam nominis figurantes. Terrenam vim omnem atque naturam, Diem patrem dicunt; quia hæc est natura terræ, ut & cecidant in eam omnia, & rursus ex ea orta procedant, quæ res opulentiam terræ diuiciasque monstravit. Frugum substantiam volunt Proserpinam dicere; quia fruges hominibus, cum feri cœperint, profunt. Terram ipsam Cererem nominant, nomen hoc à ferendis fructibus mutatum. Ex bellorum casibus Mavors nomen accepit, quasi magna vertat. Minerva similiter bellicum nomen est, quasi aut minuat aut minetur. Venustas hominum Venus dicta est. Apollinis nomen ex humanis finxerunt casibus, sermone græco, quasi omnia commissa sibi, aut amittat

mittat aut perdat. Solem etiam quidam Apollinem dicunt, quia quotidie in occasu constitutus splendorem luminis perdat. Perdere autem græci *ἀπολλειν* dicunt. Videtis ut vestros ementitos & fictitios Deos turbulentus error excogitaverit, ut superstitionibus anilibus & formæ vobis traditæ sunt & nomina. Sed hæc omnia veritas direxit, & ratio sana mentis invenit, ut investigatis omnibus atque detectis, quæ sacrilegus error absconderat, veritatis semita luceret. Hæc enim omnia cum essent male composita terrori primum fuisse mortalibus; dehinc consumpta novitate, quasi ex longa aegritudine convalescentibus hominibus, natus est quidam ex admiratione contemptus. Sic paulatim, quod stupebat animus, ausus est diligenter inquirere, & statim in arcana fictarum ac vanarum superstitionum sagax misit ingenium. Tunc ex aliduo tractatibus latentium ratione collecta pervenit ad causas, ut profanarum religionum miseranda commenta humanum genus primum disceret & deinde contemneret, tertio recusaret. Liber nunc explanare quibus se signis vel quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. Habent enim propria signa, propria responsa, quæ illis in istis sacrilegiorum cœtibus Diaboli tradidit disciplina. In quodam templo, ut in interiores partes homo moriturus possit admitti, dicit; de tympano manducavi, de cymbalo bibi; & legionis secreta perdidici. Quod græco sermone dicitur *ἐν τυμπανῷ βίβωκα, ἐν κυμβάλῳ πίπωκα, γέγραμμένους*. Male miser homo de admisso facinore confiteris, pestiferum veneni virus hausisti, & nefario furoris instinctu lethale poculum lambis, cibum istum mors sequitur semper, & poena æterna. Hoc, quod bibisse re prædicas, vitalem venam

stringit in mortem; & sedes animæ contaminata malorum te continuatione conturbat. Alius est cibus, qui salutem largitur & vitam; alius est cibus, qui hominem summe Deo & commendat & reddit; alius est cibus, qui languentes relevat, errantes revocat, lapsos erigit, qui morientibus æternæ immortalitatis largitur insignia. Christi panem, Christi poculum quære, ut terrena fragilitate contempta, substantia hominis immortalis pabulo saginetur. Quis est autem hic panis, vel quod poculum? de quo in libris Salomonis sapientia magna voce præclamat, ait enim: *Prover. Venite, & manducate de meis panibus, & bibite vinum, quod miscui.* & Gen. 41 Melchisedech Rex Salem, & sacerdos summi Dei, revertenti Abrahæ cum pane & vino benedictionis obtulit gratiã. Gen. 27. Isaac etiam cū Iacob benedixisset, cum hoc idem Esau à patre suppliciter exigeret, respōdit ei pater: *Dominum tuum feci illi, & omnes fratres eius feci servos, tritico & vino confirmavi illi.* Tunc Esau casus suos misera lamentatione deslevit, quia tritici & vini, id est futuræ felicitatis predidit gratiam. Quod autem consecratis hominibus à Deo panis divinus ille præstetur, per Esaiam dicit Spiritus sanctus: *Esai. 63 Sic dicit Dominus. Ecce qui serviunt mihi manducabunt, vos autem esurietis. Ecce qui serviunt mihi, incedent ad unum, vos confundemini, vos interficiet Dominus.* Non solum panis iste à Deo summo sacrilegis & impiis denegatur, sed & pœna promittitur, et acerba mortis decernuntur exitia, ut esurientibus divinæ animæ versionis exitus ingeratur. Sequuntur etiam hoc idem XXXIII Psal. veneranda responsa, ait enim per David spiritus sanctus: *Gustate & videte quoniam dulcis est Dominus, dulces est celeste pabulum, dulcis Dei cibus, nec habet in se miseræ famis triste tormentum, & de medullis hominum, præcedentis veneni virus excludit.* Hæc ita esse sequentia

otaculi responsa declarant, ait enim: *timete Dominum sancti eius, quia non est inopia eis, qui metuunt eum. Divites egerunt, & esurierunt, qui autem inquirunt dominum, non indigebunt omni bono.* Qui sic in templo prætextatus incedis, qui fulges purpura, cuius caput aut auro, aut lauro premitur, errorem tuum turpis egestas insequitur, & cervicibus tuis onerosum paupertatis imminet pondus. Illum quem despicias pauperem, largus & dives est, spatium illi Abraham in sinu suo præparat. *Luc. 16.* Tunc tu per interiecta flammaram spacia ad mitigandæ conscientia tuæ vulnera, tenuem ab eo stillantis aquæ guttulam postulas, nec tibi volens Lazarus lenimentum doloris tui aut dare poterit aut impetrare. Singulorum enim parigratia merita pensantur, illi vita confertur, propter huius seculi mala, tibi propter huius seculi bona perpetua tormentorum pœna decernitur. Ut autem manifestum diceretur, quoniam ille esset panis, per quem misera mortis vincuntur exitia, ipse Dominus sancto ac venerando ore signavit, ne per diversos tractatus spes hominum prævis interpretationibus fallerentur. Dicit enim in Evangelio Iohannis: cap. 6. *Ego sum panis vite, qui venerit ad me, non esuriet, & qui in me crediderit non sitiet unquam.* Item in sequentibus hoc idem simili modo significat; ait enim: *Si quis sitit veniat & bibat, qui credit in me.* Et rursus ipse, ut maiestatis suæ substantiam credentibus traderet, ait: *Nisi ederitis carnem filii hominis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in vobis.* Quare nihil vobis sit eum tympanis, cibo odii miseri mortales, salutatis cibi gratiam quære, & immortale poculum bibite. Christus vos epulis suis revocat ad lucem, & gravi veneno putres artus, & torpescencia membra vivificat. Cœlesti cibo renovare hominem premitur, ut quicquid in vobis mortuum est, divinis beneficiis renascatur. Didi-

cistis quid vos facere conveniat, eligite quod vultis; inde mors nascitur, hinc immortalis vita donatur. Dicis etiam: *χαῖρε ἰμπεριε, χαῖρε νεοφῶς*. Quid sic miserum hominem per abrupta præcipitas, calamitosa persuasio? Quid illi falsa spei polliceris insignia? Nullum apud te lumen est, nec est aliquis sponsus qui hoc mereatur audire. Vnum lumen est, unus est sponsus hominum quorum gratiam Christus accepit. Non poteris ad te alienæ felicitatis transferre gloriam, nec poteris cœlestis numinis splendore decorari. In tenebras squalloresque proiectus es: illic fordes, squalor, caligo, tenebræ, & perpetua noctis dominatur horror. Si vis ut tenuis saltem tibi splendor luminis luceat, erige vultus, & demersos erige oculos, & deserts his ad eum te confers qui dixit: *Ioh. 3. Ego sum lux mundi*; cuius divinis præceptis continetur ut in hac terrena conversatione opus nostrum per dies singulos luceat. Lucere autem non potest nisi immaculata nos conscientia ornamenta protexerint, nisi integra nos & incorrupta vita commendet, tunc orietur nobis veri luminis gratia: tunc se nobis lucis auctor insinuet: tunc verum lumen & accipere possumus & videre. Sed ut sacrilegæ vocis comprimaturs improbitas, quis sit vere sponsus sacrarum lectionum oraculis comprobabo; ut proberetur sponsum esse Christum, sponsam Ecclesiam: ex quo venerando patri spirituales filii per dies singulos procreantur. In hac probatione arcana prophetarum veneranda pandantur. Adhæret nobis sanctorum oraculorum fides. *Ioël divino spiritu monente sic dicit: cap. 2. Canite tuba in Syon, sanctificate ieiunium, & indicite curationem, congregate populum, sanctificate Ecclesiam, excipite maiores matris, colligite parvulos latentes, procedat sponsus de cubiculo suo, & sponsa de thalamo suo. Hoc idem Ieremias si-*

mili ratione significat, ait enim cum Hierosolima truci minatur oraculo: *Ei auferam de civitatibus Iudæ, & de urbibus Hierusalem vocem letantium, vocem sponsi & vocem sponse. Processum sponsi etiam per Psalmos prædicat spiritus sanctus. In XIIII. Psalmo hoc invenitur oraculum, ait enim: Et ipse velut sponsus egrediens de thalamo suo exultavit, ut Gigas viam currere. A summo cœli profectio eius, & decursio eius usque ad summum eius, & non est qui lateat à calore eius. Secretiora pandantur arcana, in Apocalypsi, quis sit sponsus invenimus, ita enim scriptum est: cap. 21. *Veni ostendam tibi novam nuptiam uxorem agni. Et duxit me in spiritu in montem magnum, & ostendit mihi civitatem sanctam Hierusalem descendentem de cœlo. Investigandum est, quid etiam nobis de hac ipsa re tradat Evangelica disciplina; inveniemus enim in Evangelio Ioannis ita esse signatum: cap. 3. *Vos mihi testes estis, quoniam dixi eis, qui missi sunt ab Hierosolymis ad me, quia non sum Christus, sed quoniam missus sum ante ipsum. Qui enim habet sponsam sponsus est, amicus autem sponsi est, qui stat & audit eum, & gaudio gaudet propter vocem sponsi. Huius rei mysterium ostensum est, huius sponsi adventum sapientium virginum chorus expectat, huic præfert lumina pervigili cura sancta virginitas, expectantibus sponsum servis fœlicium præmium promittitur munus. Mat. 25. *Invenimus enim in Evangelio Lucæ: cap. 12. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Et cum venerit, & pulsaverit aperiant illi. Felices servi illi, quos adveniens Dominus invenit vigilantes. Ecce venerandorum re-sponsorum oraculis sponsus ostensus est. Quid tibi in acerbis casibus constitutus beatum nomen imponis? Si vis liberatus lumen sequi sponsi, proice errores, & pervigili cura sollicitus, præcedentia vitæ facinora religiosa devotione castiga-*****

castiga. Tunc te in nomine suo cum vigilantem invenerit sponsum, cum fidei tue merita cognoverit, dabit maximum primum, dabit integrum munus intrabis cum eo Cœli thalamum, videbis regna mundi, & ut eorum particeps esse possis & iustissimo Domino immortalitatis tibi gratia conferetur. Alterius profani Sacramenti signum est: *Θεός εν πέτραις*. Cur hoc sanctum venerandumque secretum ad profanos actus adulterata professione transfertis; Alius est lapis, quem Deus in confirmandis fundamentis promissa Hierusalem missurum se esse promissit. Christus nobis venerandi lapidis significatione monstratur. Quid tu ad commaculatas superstitiones furtiva fraude venerandi transfers nominis dignitatem? Lapidem tuum ruina sequitur, & cadentium culminum funesta collapsio. Noster lapis Dei fundatus manu extruit, confirmat, erigit, munit & restaurati corporis gratiam, perpetua immortalitatis splendore condecorat: ait enim de hoc Esaias, innuente spiritu sancto: *Esai. 28. Sic dicit Dominus, ecce ego immitto in fundamenta Sion lapidem preciosum, electum, summum angulare, honoratum, & qui crediderit in eum, non confundetur.* In Psalmus etiam simile responsum est: ait enim spiritus sanctus in CXVII. *Psal. Lapis quem reproba verunt edificantes, hic factus est in caput anguli. An non factus est iste, & est mirabilis in oculis nostris? Per multos prophetas spiritus sanctus nominis istius ordinem monstrat; ait enim Zacharias propheta cap. 3. Ecce ego adduco puerum meum, cui nomen est, quoniam lapis, quem dedi coram Iesu, super lapidem ipsum unum, septem oculi sunt. Sed ut manifestius constet, antiquiora venerandarum lectionum secreta pandamus. In Deuteronomio ita comprehensum est: cap. 27. *Et scribes super lapidem omnem legem hanc.* Iesus etiam Nave iussu di-*

vinitatis hoc specialiter comprehendit, ait enim: cap. 24. *Et accepit lapidem magnum, & stavit eum contra Dominum.* Et ait Iesus ad populum: *Ecce lapis iste erit mihi in testimonium, quia iste audivit omnia que dicta sunt a Domino quando loquutus est ad vos. Et erit iste nobis in testimonium in novissimo dierum, quando recesseritis a Domino vestro.* Quod autem per hunc lapidem, id est, per Dominum nostrum Iesum Christum, & dii isti casuri sint, & multitudo templorum aperte Daniel venerandis oraculis explicavit, ait enim, cum interpretaretur somnium regis: cap. 2. *Et ecce imago, imago nimis magna, & contemplatio ipsius imaginis metuenda, elata stabat contra te, cuius caput fuit ex auro bono, pectus & brachia eius argentea, venter & femora ærea, pedes autem ex parte quidem ferrei, ex parte autem sicciles, quoadusque abscessus est lapis de monte, sine manibus concidentium, & percussit imaginem super pedes ferreos & sicciles, & comminuit eos minutatim, & factum est simul ferrum & testa, & ærumentum et argentum, et aurum facta sunt minuta quasi palea, & ut pulvis in arida estare, et ventilavit illa ventus, ita ut nihil remanserit in illis. Et lapis qui percussit imaginem factus est mons magnus, et implevit totam terram. Quis locus in terra est, quem non Christi possederit nomen? qua Sol oritur, qua occidit, qua erigitur septentrio, qua vergit auster, totum venerandi numinis maiestas implevit. Et licet adhuc in quibusdam regionibus idololatriæ morientia palpitent membra, tamen in eo res est, ut è Christianis omnibus terris pestiferum hoc malum funditus amputeretur. De idololatorum lapide, de quo dicunt: *Θεός εν πέτραις* quid prophetarum respondet oraculum? quis autem restitit, vel cui parcat iste lapis? Lapis autem hic sanctus, id est, Christus aut fidei fundamenta sustentat, aut in angulo positus, duorum parietum membra æquata moderatione coniungit, id est,*

veteris & novi Testamenti in unum colligit
gentes; aut certe corporis & animi diversitatem,
inviolata homini immortalitate consociat; aut
legem promulgat, aut contra peccantes testimo-
nium perhibet: aut (quod est potius) imagi-
nem Diaboli percutit, ut superato eo atque pro-
strato, & in cinerem favillasque converso, erecto
sublimitatis suae vertice, purum dominationis
imperium habeat. Vos nunc Constanti & Con-
stans, sacratissimi Imperatores, & veneranda fi-
dei vestrae imploranda virtus est, qua supra ho-
mines erigitur, & à terrena fragilitate separatur,
coelestiumque se rerum societate coniungit, qua
in omnibus actibus suis, prout potest, Dei summi
sequitur voluntatem. Modicum tantum se perest,
ut legibus vestris funditus prostratus Diabolus
jaceat, ut extincta idolatria pereat funesta con-
tagio. Veneni huius virus evanuit, et per dies sin-
gulos substantia profanae cupiditatis expirat.
Erigite vexillum fidei, vobis hoc divinitas re-
servavit, cuius favore eminentes prostratores es-
tis omnium hostium vestrorum, quorum opera
Romanum infirmabatur imperium. Signum ve-
nerandae legis erigite, sancite, promulgate quod
prosit; Sit faustum felixque Reip: quod tot a-
cervis caesorum hostium prostravistis exercitum.
Felicis vos quoque gloriae ac voluntatis suae De-
us fecit esse participes, idololatriae excidium, &
profanarum aedium ruinas propitius Christus
populo vestris manibus reservavit. Ille spiritali-
bus armis malos spiritus, vos mala terrena vicis-
tis. Erigite tropaeum victoriae, & proferatur ingens
titulus triumphorum: profanarum rerum strage
gaudentes, exultate fortius, exultate fidenter. Fe-
licitas vestra cum Dei virtute coniungitur, pro
salute hominum Christo pugnante vicistis. Om-
nia symbola profanae religionis per ordinem
suggerantur, ut probemus nequissimum hostem

generis humani de sanctis haec venerandisque
prophetarum oraculis ad contaminata furoris
sui scelera transtulisse. Invenimus enim & ita
dici: *ἰλιθίκετος διμορφος*. Deus iste vester non
biformis est, sed multimiformis. In multas enim
species veteratoris formatur. Ipse est basiliscus
& scorpio, qui fidelium securis vestigiis premi-
tur: ipse maliciosus anguis, cuius caput quaerit
decepta mortalitas. *Iob. 40.* ipse troctosus Draco,
qui hamo ducitur, qui captivus inclauditur: iste
Deus vester Lernei anguis crinibus adornatur,
videns ut percusso domino morientium angui-
um turba succedat. Quid sic renascentibus hy-
dris pullulas? quid te fecunda scelerum sobole
componis? mortis tuae viam didicimus, scimus
quibus remediis artis tuae venena vincantur.
Christi immortalem sanguinem bibimus, nostro
sanguini Christi sanguis adiunctus est. Hoc est
salutare remedium scelerum tuorum, quod à
Dei plebe mortiferum virus excludit. Quis
Deum istum, quem plangunt, cum cornib. vidit?
quae sunt ista cornua, quae habere se iactat? Alia
sunt cornua, quae propheta sancto spiritu annuente
commemorat, quae tu, Diabole, ad maculatam fa-
ciem tuam putas te posse transferre. Unde tibi
ornamenta quaeris & gloriam? Cornua nihil ali-
ud nisi venerandum signum crucis monstrant.
Hujus signi uno extenso ac directo cornu mun-
dus sustentatur, terra constringitur. Et è duorum
quae per larus vadunt compagine oriens tangi-
tur, occidens sublevatur, ut sic totus orbis tripar-
tita stabilitate firmatus confixi operis, immor-
talitatis radices fundamenta teneantur: hoc fe-
cretum nobis venerandum prophetae oraculum
tradidit. Invenimus enim in Abacuc ira esse
perscriptum *cap. 3. Texit caelos virtus ejus & laude e-
jus plena est terra. Et splendor ejus ut lux erit; cornua in*

manibus ejuserunt. Et illic constabilita est virtus gloriæ
ejus, & constituet dilectionem suam. Ibit verbum, &
præcedet secundum gressus suos. En veneranda crucis
cornua, en sanctæ virtutis, en glorioſi operis di-
vina compago. Tu Christe mundum ac terram
extensis manibus, tu cœleste sustentas imperi-
um; tuis immortalibus adheret humeris salus
noſtra; tu Domine æternæ vitæ baiulas signas, tu
venerando instinctu hoc nobis denuncias per
prophetas. Ait enim Eſaias: cap. 9. *Ecce natus est
nobis filius, imperium super humeros ejus, & vocatum est
nomen ejus magnæ cogitationis nuncius.* Hæc sunt cru-
cis cornua, quibus omnia & sublevantur pariter
& continentur. His cornibus bene hominum ni-
titur vita. Vt Amalech vinceretur extensis mani-
bus Exo. 17. Moyses hæc imitatus est cornua, ut
facilius impetraret, quod magnopere postulabat,
celeriter sibi fecit ex virga. Ad hæc cornua festina
celeritate properate, ad hæc cornua humili vene-
ratione confugite. His vos affigant cornibus, iu-
ſticia, æquitas, pudicitia, misericordia, patientia,
fides: ut veneranda præferentes insignia, conse-
crati fontis maiestate gaudentes, & sepultura
Christi participes sitis & vitæ. Aliud etiam sym-
bolum proponamus, ut conamine cogitationis
scelera revelentur; cuius totus ordo dis-
cendus est, ut apud omnes constet, divinæ disposi-
tionis legem perversa Diaboli esse imitatione
corruptam. Noctæ quadam simulacrum in lectica
supinum ponitur, & per numeros digestis flenti-
bus plangitur. Deinde cum se ficta lamentatione
ſatiaverint, lumen infertur. Tunc à face dote om-
nium qui flebant, fauces unguentur, quibus per
unctis, sacerdos hoc lento murmure susurrat:

Θαρρῆτε μὲντοι Ἐ δὲ ἔσσωσάμῃς
Ἐσται γὰρ ἡμῖν ἐν πόνει σῶτηρ εἰς αἰῶνα.

Quid

Quid miseros hortaris ut gaudeant? quid dece-
ptos homines letari compellis? quam illis spem,
quam salutem fenestra persuasionis promittis?
quid illos falsa pollicitatione sollicitas? Dei tui
mors nota est, vita non comparet, nec de resurre-
ctione ejus divinum aliquando respondit oracu-
lum, nec hominibus se post mortem, ut sibi crede-
retur, ostendit, nulla hujus operis documenta
promisit, nec se hoc facturum esse precedentibus
monstravit exemplis. Idolum sepelis, idolum
plangis. idolum de sepultura profers, & miser,
cum hæc feceris, gaudes. Tu Deum tuum liberas,
tu iacencia lapidis membra componis, tu insensi-
bile corrigis saxum. Tibi habeat gratias Deus tu-
us, te paribus remuneret donis, & sui velit esse
participem, sic moriaris ut moritur, sic vivas ut
vivit. Nam quod unguento perunguntur fauces,
quis non facinus istud despecta vanitate contem-
nat? Habet ergo Diabolus Christos suos, &
quia ipse Antichristus est, ad infamiam nomi-
nis sui miseros homines scelerata societate
perducit. Unguentum hoc reserva mortuis,
reserva morituris. ut quos laqueis tuis cepe-
ris, eos venenato unguento oblitos lugubri
ac funesto semper mergas exitio. Aliud est un-
guentum, quod Deus pater unico tradidit filio,
quod filius credentibus divina nominis sui ma-
iestate largitur. Christi unguentum immortali
compositione conficitur, & spiritualibus pig-
mentorum odoribus temperatur. Hoc unguen-
tum à mortalibus laqueis putres hominum artus
exiit, ut sepulto primo homine, ex eodem statim
homine homo alius felicius nascatur. Et ut hoc
manifestius explicetur, sacrorum lectionum ar-
cana pandenda sunt. Ait enim David, ut hujus
unguenti gratiam traderet: Psal. 44 *Si ceciosus for-
ma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis,
propterea benedixit tibi in æternum.* Accingere gladi-

um tuum circa femur tuum potentissime. Specie & pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna. Propere veritatem et mansuetudinem & iusticiam, et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittæ acutæ potentissima populi intra te decident in corde inimicorum Regis. Sedes tua Deus in seculum seculi: virga recta, est virga regis tui. Dilexisti iusticiam, odisti iniquitatem, propterea noxavit te Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis. Mirra et gutta, et casta à vestimentis tuis de ædificiis eburneis, ex quibus te iucunditate affecerunt. Immortalis unguenti secreta perdidimus, & divinæ nobis dispositionis ordo monstratus est, Regnum perpetuum, & cœli diadema domino nostro cum unguenti maiestate collatum est. Quis autem hic sit qui regendi orbis accepit potestatem, qui venerandi nominis maiestate decoratur, aliud nobis monstrat oraculum: ait enim is idem David: Psal. 2. *Vt quid fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, et principes contulerunt in unum adversus dominum, et adversus Christum eius. Quid te sic extollis sacrilega persuasio: quid miseros homines effrenata temeritate circumvenis? unguentum Christi cœli donat imperium, unguentum vestrum gehennæ suscitavit flammam. Sed quod impuro ore sacerdos iste, & polluta verborum contaminatione componit, liber diligentis inquisitione discute. Liberato Deo suo, bonum animum gerere socios, fiduciam bonæ spei habere persuadet. O quam miseris, quam luctuosis se laqueis involvit caduca calliditas. Quis Deum tuum liberat, cui hoc præstitit, quod laborat? Dilce, dilce quod nescis, dilce quod non vides. Christus filius Dei, ut humanum genus à mortis laqueis liberaret, omnia ista sustinuit, ut captivitatis duræ iugum tolleret, ut hominem patri redderet, ut mitigatâ offensâ hominem cum Deo prospera conciliatione componeret, ut*

ut promissâ resurrectionis fructum proprio monstraret exemplo, fecit filius Dei quod ante promiserat, claudit ianuam sedis infernæ, & duræ legis necessitatem calcata morte prostravit. Per triduum recens ita ab eo iustorum turba collecta est, ne diutius contra eos mortis dominaretur improbitas, ne iustorum meritum ex longa desperatione concideret, fregit claustra perpetua, & ferreæ fores Christo iubente collapsæ sunt: ecce terra contremuit, & fundamentorū suorū stabilitate concussa, præsentis Christi nomen agnovit. *Luc. 23* Ante præfinitum tempus præcipit diem mundi rotatâ vertigo; & Sol non completo diurnarum horarum spacio properato cursu vergit in noctem. *Mat. 27* Ecce veli fastigia summa finduntur, & obscurioribus tenebris orbem terrarum caligo noctis abscondit. Omnia elementa Christo pugnante turbata sunt, tunc scilicet cum primum contra mortis tyrannidem humanum corpus armavit. Per triduum ista conflictatione pugnatum est, quam diu mors superatis malitiæ suæ viribus frangeretur. Quid solita impatientia homo Christi desperas & deficis. Tridui moram non fers, sollicitudinem ac desperationem tuam novis precibus confiteris? Hoc te facturum esse illo die spiritus sanctus veneranda voce significat, cum per David dicit: Psal. 44 *Æstimati sumus sicut oves occisionis. Exurge quare dormis Domine, exurge et ne disspendas usque in finem, quare faciem tuam avertis? oblivisceris in opiam nostram, et tribulationem: quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, hæsi in terra venter noster. Exurge Domine opem fer nobis, et libera nos propter nomen tuum.* Ecce post triduum lucidior solito dies oritur, & reddita soli præteriti luminis gratia. Omnipotens Deus Christus, splendidioribus solis radiis adoratur. Exultat salutare numen, & triumphales currus eius iustorum turba comitatur. Tunc elato gaudio clamata

elata mortalitas: 1. Cor. 15. *Vbi est mors aculeus tuus?* Tunc præcurrens salutare numen aperiri sibi cælestes ianuas præcipit. Aperite, aperite & immortalia claustra cõvellite. Christus Deus calcata morte ad cælum, hominem quem susceperat reuocat. Hoc à venerando propheta sancta voce præcanitur, & ex ore prophetico vox iubentis auditur, ait enim spiritus sanctus, ut nobis potentiam Christi iubentis ostenderet: *Tollite portas Principes vestras, et extollite portæ æternales, et introibit rex glorie.* Hoc angelis nescientibus imperatur, neque enim scire potuerunt, quando verbum Dei descendit ad terram, ideo & ipsi sollicita interrogatione respondent: *Psal. 24. Quis est iste rex glorie?* Quibus quærentibus perspicua Christus numinis sui maiestate respondit: *Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio.* Cognoscitur, statim à custodibus cæli filius Dei, & quicquid illos ante fefellerat, agnoscunt. Vident prostrati hostis exuvias, & recordati primæ dispositionis ordinem, etiam ipsi cum ascendentibus iterata pariter voce conclamant: *Tollite portas qui præstis illis, et extollite vos portæ æternæ et introibit rex glorie.* Reuerso filio promissa pater regni sceptra restituit, & sellam regni æqua potestate concedit, ut imperet (ut regnet) ut teneat, ut perpetua numinis sui maiestate dominetur. Audi quid de illo Daniele spiritus sanctus iusserit dicere: cap. 7. *Videbam in visum nocte, et ecce in nubibus cæli quasi filius hominis veniens, venit usque ad veterem diuorum, et stetit in conspectu eius, et qui assistebant obtulerunt eum. Et data est ei potestas regia, et omnes reges terræ et regni et omnis claritas seruiuit ei. Et potestas eius æterna, quæ non auferitur, et regnum eius non corrumpitur.* Hæc eadem nobis sancta revelatione monstrantur: intervenimus enim in Apocalypsi ita esse per scriptum: cap. 1. *Et conversus respexit, ut viderem, vocem, quæ*

quæ mecum loquebatur, et vidi septem candelabra aurea, et in medio candelaborum similem filio hominis uestitum pudore, et erat præcinctus supra mammæ zona aurea. Caput autem ejus et capilli erant albi, velut lana alba ut nix, oculi ejus ut flamma ignis, et pedes ejus similes aurichalco, sicut de fornace ignea, et vox ejus, ut sonus aquarum multarum, et habebat in dextera sua septem stellas, et ex ore ejus gladius, ex utroque acutus, et facies ejus splendebat, ut sol in virtute sua. Et cum vidiissem cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus. Et imposuit dexteram suam super me dicens: *Noli timere, ego sum primus, et novissimus, et vivus, qui fueram mortuus, et ecce sum vivens in secula seculorum, et habeo claves mortis, et inferorum.* Post resurrectionem etiam, cum discipulis suis daret certa mandata, immortalium mandatorum ordinem ista lege conclusit: *Mat. 28. Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra.* Ne ergo et docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, docentes eos observare omnia, quæcumque præcepi vobis. Quod autem Deus pater, participem eum regni faciens, regalis sellæ ei concesserit sedes, hoc docetur oraculo: *Psal. 109. Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, quo adhuc pedes tuos subpedaneum pedum tuorum.* *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Syon, dominaberis in medio inimicorum tuorum.* *Tecum principium in die virtutis tuæ, in claritate sanctorum, et ex utero ante luciferum genui te.* *Iuravit Dominus, nec panitebit eum.* Hi sunt inimici Dei, sacratissimi Imperatores, qui veritatis ordinem contraria lege conturbant, qui perversæ cupiditatis instinctu sacrilega vota concipiunt, qui profana mentis furore aut lignum semper venerantur aut lapidem. In isto loco positi ordinem debemus sanctæ dispositionis aperire: ut quicquid nobis investigantibus sanctum Dei verbum, prophetica tradidit disciplina, ad refutandas profani erroris maculas specialiter explicetur, ne sicut nos diximus, comenti

menti sunt, qui sacrilegia errantibus tradiderunt. Sic à nobis ordo veritatis curiosius requiratur. Suspensis itaque paululum cæteris adhuc explicanda, quæ vera sunt, transferatur oratio. Vos Domini Imperatores, sanctarum aurium vestrarum mihi commodate patientiam, ut totum de mentis vestræ, quod promittimus, explicemus. Cur Deus, id est, filius Dei, homo passus est fieri? brevis ac vera pietati vestræ ratione monstrabitur. *Ge. 23.* Cum hominem primum, i. e. Adam, ad imaginem suam Deus faceret, certam illi mandatorum dedit legem. Is per fœminam, id est, Evam deceptus, Diaboli persuasionibus, promissam sibi gloriæ perdidit dignitatem. Lignum erat in Paradiso, quo promissorum à Deo præmiorum perdidit gratiam. De virginis terræ limo homo factus est: nondum enim, ut ait scriptura, supra terram pluerat. Hic contemptis mandatis Dei, humanum genus mortalitatis laqueis affixit. Oportebat hoc totum & reformari, & corrigi, & reformatio originis debuit reformare primordiam. Ex virginis terræ limo factus Adam prævaricatione propria promissam perdidit vitam. Per virginem Mariam ac Spiritum sanctum Christum natus, & immortalitatem accepit & regnum. Arbor ligni petiferum deceptis pabulum protulit: lignum crucis vitam immortalis compagavit restituit. Contempsit Adam, obedivit Deo Christus. Sic divina dispositione quicquid Adam perdidit Christus invenit. Nam post multa tempora novissimis temporum spaciis (id est, novissima pene seculorum hebdomade) verbum Dei humano se miscuit corpori, ut hominem liberaret, ut mortem vinceret, ut fragilitatem humani corporis cum divina immortalitate conjungeret. Quid enim faceret tanta turba sanctorum? quæ illis spes salutis? quod meritorem præmium? quod sub una, eademque conditione sortis includeretur?

libus mortalitatis laqueis etiam ipsa obligata teneretur? Nihil Abel, nihil Enoch, nihil Noe, nihil Sem, nihil Abrahæ, nihil Isaac, nihil Jacob de Dei sibi misericordia ac majestate promitterent; irent etiam ipsi post tantum fidei meritum cum cæteris omnibus pariter additis, & omnes Dei sanctos unum mortis exitum exciperet, nec haberet apud Deum præmium pietas, si una eademque omnes conditio mortis hauriret. Sed Deus Abrahæ clarius ac cæli sideribus promiserat regnum: ideo ex genere Abrahæ descendens Maria virgo Deum concepit, ut supradictorum hominum soboles immortalis societatis vinculo jungeretur, & sic humanum genus per hominem pariter & Deum æquata societatis comparatione conjunctum, ad immortalitatis imperium obedientiæ merito perveniret. Quia itaque, sacratissimi Imperatores, curiosis auribus factis fecimus, reliqua prosequamur, ut vel sic pollutarum aurium sordes purificans possit sermo purgare. Sequitur adhuc aliud symbolum, quod pro magno miserorum hominum credulis auribus traditur: *Tὰ ἄλλα ὅρα, καὶ ἴδου τὸ κριτικὸν τῆς καρδίας σου.* Aliquando nobis signa, Diabole, maculati nominis prodidisti, aliquando infame nomen propria voce confessus es. Scio qui fueris, quid ausus sis, scio quid fecerit scelerum tuorum malitiosa persuasio. Hoc erat, quod Eur. quum eam perderes, magnopere pollicebaris, cum ei diceret: *Gen. 3. Eritis quasi Dei.* Tunc parabas tibi ac tuis templa, & delubra faciebas, & venenati oris illuviem nefariis ceremoniis consecrabas. Serpis in templis, & occisarum hostiarum misero pasceris sanguine. Nec venenis tuis cruor defuit, nec semivivæ crematorum corporum partes, humanarum te etiam victimarum frequenter sanguine cruentasti. Et sa-

ciaris templi cruore, vel ara Carthaginis rabies tua, & siccarum facium venena nutrita sunt. Tu hæc faciens hominibus te miseris prodesse iactas, ut crudelitate tua perimas, persuasione decipias, pollicitatione prosterneas. Sic tuis prospicis parricida. Fugite ò miseri homines fugite, & contagionem istam quantatinq; potestis celeritate deserite. Draco est, qui colitur. Latere non potest, proprietatem nominis sui ipse confessus est. Confessum reum pœna consequitur. Audite quid sanctus propheta divina instigatione denunciet. Oraculum hoc Esaie nobis fides tradidit, ait enim : cap. 27. *In illa die superinducet Deus gladium sanctum et magnum, et fortem suum, et Draconem, serpentem magnum, et tortuosum, et interficiet Draconem.* Voluntas Dei perfecti operis substantia est. Bene Draconis lata sententia est : quicquid Deus dixit factum est, morituri Draconis hoc solatium est, ut exitium suum frequens perditorum turba comitetur. Si mortis ejus dies queritur, tunc periculosius est, cum hominem Deum vidit, cumque nobis Christi numen apparuit. Post illum diem, qui serpentis hujus secutus fuerit institutum, necesse est ut cum serpente moriatur. Deos istos, quos colitis ipse finxit, ipse composuit. Si perti- naces animi vestri in isto errore permanserint, ardebitis etiam vos pariter cum Diis vestris, ut quicquid autores uestri divina animadversione meruerunt, etiam ad vestrum exitium hoc societatis consortio transferatur. Mihi credite nihil pratermisit Diabolus, quod hominem miserum aut debilitaret aut perderet : ideo sese in omnes formas multiplici diversitate convertit ideo le- diversi generis calliditate composuit, ut variis ac multiplicibus fraudib. homines irrecitos interimeret. Sacra sua perditus carnifex, pro nefas, per lignum semper renovari disposuit, ut quia sciebat ita fore, ut ligno crucis affixa vita homi- nis

nis perpetua immortalitatis compagine stringeretur, ideo perituros homines ex ligni imitatione deciperet. In sacris Phrygiis, que matris Deum dicunt, per annos singulos arbor pinea caditur, & in media arbore simulacrum iuvenis subligatur. In Ifaciis sacris de pinea arbore caditur truncus, hujus trunci media pars subtiliter excavatur. illis de seminibus factum idolum Ofiridis sepelitur. In Proserpinæ sacris cæsa arbor in effigiem virginis formamque componitur, & cum intra civitatem fuerit illata, quadraginta noctibus plangitur, quadragesima vero nocte comburitur. Sed & illa alia ligna, quæ dixi, similis flamma consumit; nam etiam post annum ipsorum lignorum rogam flamma depascitur. Erastii miser, & vehementer erastii, nihil tibi poterit ignis iste prodesse, frustra tibi ex ista flamma blandiris, hunc ignem commentis tuis semper renovans. Ignis qui defacinatoribus tuis exigit pœnas, perpetua tormentorum continuatione grassatur. Divini ac liberantis ligni ordinem discere, ut scias nulla tibi posse ratione succurri. De cataclysmo humanum genus arca lignea liberavit. *Gen. 7. Gen. 22.* Deinde Abraham ligna unici filii humeris imponit. *Exod. 14.* De Ægypto recedentem populum Dei plebem lignea virga protexit. *Exod. 15.* Lignum dulecem saporem amara myrrha fontibus reddidit. *Exod. 17.* Lignea virga ex spirituali petra salutaris unda profertur. *Exod. 17.* Et ut Amalech vinceretur, circa virgam Moyses expansis manibus extenditur. *Gen. 28.* Scala lignæ patriarcha incumbentem angelum somniat, & per eandem alios ascendere, alios cernit descendere. *Exo. 40.* Er lex Dei arca lignæ creditur, ut his omnibus, quasi per gradus quosdam, ad lignum crucis salus hominum perveniret. Quapropter lignum crucis cœli sustinet machinam, terræ

fundamenta corroborat, affixos sibi homines ducit ad vitam. Lignum Diaboli ardet semper & moritur, & ad ima tartari credentes homines cum favillis suis ducit. Illud etiam quale sit ratione tractetur. Arborem suam Diabolus consecrans, intempesta nocte arietem in castra arboris facit radicibus immolari. Quis tibi hoc scelerate persuasit? unde hoc pestifera cupiditate didicisti? Semperne te contra Dominum summum nefaria cupiditate componis? ideo te de caelo severum divinitate iudicium eadema humilitate precipitat, ideo Dei sententia perpetua poena decernitur, quod facinoribus tuis per dies singulos novum semper additur facinus, quod hominem Dei fraudulenta conaris persuasione decipere. Vide quid sibi ludibriosus hostis invenerit. Gen. 22. Abraham immolaturus filium iussu Dei aries supponitur, et in vicina arboris radicibus alligatur. Exo. 12. Liberaturus Deus summus ex Aegyptiorum tyrannide plebem suam, arietem nocte iussit occidi, & sanguine eius postes liniri precepit. Ipsum a certo numero hominum per nocturnas epulas confici iubet, & sacrificio ipsi Pasche nomen imponit. Sed hoc ad imaginem futurorum providentia divina maiestatis invenit, ut per signum, verum Pascha nobis ostenderet. Ideo cum de passione Domini nostri divino Spiritu iubente Propheta precaneret, ait: Esai. 53. Sicut vis ad victimam ductus est, & sicut agnus coram torquente se, sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium sublatum est. Nativitatem eius quis enarravit? quoniam auferetur a terra vita eius. Alius etiam Propheta hac eadem similitudine respondit oraculo: Hierem. 11. Domine significata mihi et cognoscam, tunc vidi meditationes eorum. Ego sicut agnus sine macula perductus sum ad victimam. In me cogitaverunt cogitationes dicentes: Venite mittamus lignum in pariem eius, & eradamus eum.

terra vitam eius. Agnum autem appellari Dominum nostrum sancta nobis revelatione monstratur. In Apocalypsi enim ita invenimus esse prescriptum: cap. 5. Et vidi in medio throni & quatuor animalium, et in medio seniorum agnum stantem, quasi occisum habentem cornua septem, et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi per orbem terrae. Et venit et accepit librum de dextra sedentis in throno. Et cum accepisset librum, quatuor seniores prostraverunt se ante agnum, habentes singuli aureas cytharas plenas odoramentis supplicationum, quae erant orationes sanctorum, et cantaverunt novum canticum dicentes: Dignus es accipere librum et aperire signa eius, quoniam occisus es, et redemisti nos Deo sanguine tuo ex omni tribu & lingua et populo & natione, et nos regnum Deo nostro sacerdotesque fecisti, et regnabimus super terram. Iohā. quoque filium Dei agni nomine appellat, ut & ipse prophetica pollicitationi respondeat, ait enim in Evangelio: c. 1. Altero die videt Iohannes Iesum venientem ad se et ait: Ecce agnus Dei, ecce qui auferit peccata mundi. Pro salute hominum agni istius venerandus sanguis effunditur ut sanctos suos filius Dei profusione preciosi sanguinis redimat: ut qui Christi sanguine liberantur, maiestate prius immortalis sanguinis consecrentur. Neminem apud idola profusus sanguis iuverit. Et ne cruor pecudum miseros homines aut decipiat aut perdat, polluit sanguis iste non redimit, & per varios casus homines premit in mortem. Miseri sunt, qui profusione sacrilegi sanguinis eruantur. Tauribolium vel Criobolium scelerata te sanguinis labe perfundit. Laventur itaque sordes istae, quas colligis. Quare fontes ingenuos, quare pueros liquores, ut illic te post multas cum Spiritu sancto Christi sanguis incandiderit. Ut autem miseros homines ad sanam mentem revocet plena persuasio, maiore auctoritate opus est, ut curatis ac sanatis mentibus, nullum praecedentis peccati vestigium relinquatur.

tur. Quid itaque sunt idola, vel quam habeant substantiam, prophetarum oraculis, ac divina voce monstratum est, quæ omnia specialiter dicenda sunt, ut hoc non nostra temeritate prolatur, sed divino magisterio nobis traditum, & cœlesti agnoscatu voce signatum. Quæ sit substantia ejus sapientia veneranda voce monstratur ait enim in libris Salom: Sap. 15. Omnia idola nationum effimaverunt Deos, quibus neque oculorum visus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum. Sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutatus est finxit illos. Nemo autem sibi hominum poterit Deum formare: cum sit enim mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior est autem his quos colit, quoniam quidem ipse vixit, illi non quam. Quid amplius querimus, sapientia nos divina voce convenit, & quicquid in arcanis Dei viderat docuit, & quod erat salubre, monstravit, ne fragilis & caduca mortalitas in exitum suum mortemque properaret. Hoc idem in Psalmis præmonet spiritus sanctus. Invenimus enim in Psal: 134. ita esse per scriptum: Idola gentium argentum et aurum, opus manuum hominum. Os habent et non loquuntur, oculos habent et non vident, aures habent et non audiunt. Neque enim est spiritus in ore ipsorum, similes sunt illis qui faciunt ea. Si artifex, qui ad ostentationem ingenii simulachrum aut sculpsit, aut fudit divina maledicti animadversione percuditur, quid sperare debeat considerandum est, qui quod alter vendidit, Deum dicit. Hieremias etiam cum præcepta Deo iubente plebi daret, hac populum oratione convenit: Baruch 6. Dicit autem in corde vestro, tibi oportet adorare Dominum, Angelus autem meus vobiscum est, legem autem exquiram ab animantibus vestris. Lingua eorum polita fabro, ipsa etiam inaurata, & inargentata falsa sunt, et non possunt loqui: Et sicut virgini hortatu amanti accepto aurum

bricati sunt coronas supra capita Deorum suorum, est autem quando subtrahent sacerdotes à Diis suis aurum et argentum, et erogabunt illud in semetipsos. Dabunt etiam ex ipso et prostitutis meretricibus, ornabuntque illos ut homines vestimentis, Deos argenteos, et aureos, & ligneos. Addit etiam in sequentibus, ut omnem dubitationem trepidationis excutiat: Supra corpus ejus et caput volitant noctua et hirundines et aves similiter. Unde scietis quia non sunt Dii? Non ergo timeritis eos. Aurum est, quod circa se habent ad speciem, nisi aliquis exterferit æruginem, non fulgebit. Neque enim cum conflabuntur sentient, precio emitti sunt in quibus Spiritus non est, sine pedibus in humeris portantur. Addit etiam ut confirmata mens fortius roboretur: Scietis itaque ex his quia non sunt dii, ne timeritis eos. Et ut sacerdotum eorum miserum dedecus monstret, addit: In domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas, et capita & barbas raras quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra Deos suos, sicut in gehema mortui. Quod autem & reges & gentes hæc de ipsis pronuntiaturi sunt, is idem Propheta præfaga voce significat, ait enim: Baruch cap. 6. Scietur postea, quia falsa sunt gentibus universis, et regibus, quia manifestum est, quod non sunt dii, et nullum Dei opus sit in ipsis. Regem regioni non suscitabunt, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent, neque regionem liberabunt ab injuria, quia nihil possunt. Et cum incidit in domo Deorum ligneorum et inauratorum, et in argentatorum ignis, sacerdotes illorum liberabuntur: ipsi autem sicut trabes in medio comburentur. Regi autem et bello non resistet, quomodo existimandum est, vel recipiendum, quia sunt Dii? Neque à furibus, neque à latronibus se liberabunt Dii lignei et aurati, et inargentati, quibus hi, qui fortes sunt, aurum et argentum, quo operiti sunt, auferet illis. Tollite, tollite securi, sacratissimi Imperatores, ornamenta templorum. Deos istos aut moneta ignis, aut metallorum coquat flamma. Donaria

universa ad utilitatem vestram dominiumque transferte. Post excidia templorum in maius Dei estis virtute provecti; Vicisistis, hostes, propagastis imperium: & ut virtutibus vestris gloria maior accederet, mutato ac contempto temporum ordine. Hyeme (quod nec factum est aliquando, nec fiet) tumentes, ac frævientes undas calcastis Oceani sub remis vestris. Incogniti jam nobis pene maris unda contremuit, & insperaram Imperatoris faciem Britannus expavit. Quid amplius vultis? Virtutibus vestris victa elementa cessant. Quod autem Deus iubeat idola non fieri, sacrosanctæ legis scripta declarant, in Exodo enim sic invenimus esse perscriptum: cap. 20. *Non facietis vobis Deos argenteos, neque Deos aureos.* Et rursus in eodem libro, vocem Dei iubentis invenio: cap. 20. *Non faciens tibi idolum, nec cuiusquam similitudinem.* Pudorum miseris indicit Spiritus sanctus, quia cupit errantes revocare, non perdere. Et ait per Esaiam: cap. 42. *Confundemini confusione, qui sidistis super sculpitilia, qui dicitis suisilibus: vos estis Dii nostri.* Dat etiam legem, quam consecratus populus devota perpetuitate custodiat, & ita mandat: *Dominum Deum tuum adorabis, et ipsi soli servies.* Et in Deuteronomio similia Dei mandata noscuntur, ait enim: cap. 3. *Non erunt tibi Dii alii absque me.* Addit etiam, ut animis eorum maiestatis sue pondus insinuet: cap. 32. *Videte, videte quia ego sum, & non est Deus præter me. Ego interimam, et vivere faciam, percutiam et ego sanabo, et non est, qui eripiat de manibus meis.* In Apocalypsi etiam hoc idem sancta revelatione monstratur, ita enim scriptum est: cap. 14. *Et vidi alium angelum volentem medio caelo, habentem Evangelium æternum, ut annunciatet super terram per omnes nationes et tribus, et linguas, et populos, dicentem voce magna: Metuite peccatum Dominum, et date illi claritatem. Quoniam venit hora*

judicii eius, et adorare eum qui fecit caelum et terram, mare, et omnia quæ in eis sunt. Dominus quoque noster Iesus Christus paterna legis instituta custodiens, hoc idem veneranda custititione promulgat, ait enim: *Mat. 22. Luc. 10. Mar. 12. Audi Israel, Dominus Deus tuus Deus unus est, et diliges Dominum Deum tuum de toto corde tuo, et de tota anima tua, et tota virtute tua, et de tota virtute tua, hoc primum est, et secundum simile huic: Diliges proximum tibi tanquam te.* In his duobus præceptis tota lex pendet, et Propheta. Sequitur autem hoc divinum venerandumque præceptum immortalis Domini ac sancta conclusio, addit enim, ut manifestius viam salutis ostendat, et ita loquitur: *Hec est autem vita æterna, ut agnoscant te solum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum.* Sacrorum mandatorum ordinem scitis, quid sequi, quid fugere debeatis, veneranda atque immortalis voce didicistis. Audite rursus, quod maneat contemptentes exitium, quibus illos calamitatibus necessitas venerandæ legis astrinxerit: clausula enim venerandorum mandatorum in hæc verba colligit: *Exo. 22. Sacrificans Diis eradicabitur, præter Domino soli.* Si solum sacrilegum hominem metuenda pœna percuteret: si peccanti solimicaretur severitas legis, bene se ad sacrilegium obstinatis furoris temeritate firmaret: nunc etiam stulti minatur & soboli, & hoc agit ne qua pars nequissimi seminis relinquatur, ne quod profani generis viti-gium maneat. *Sacrificans, inquit Diis eradicabitur.* Considera quid agas misera ac luctuosa persuasio. Facinus tuum plurimos perdit, & per omnem substantiam generis tui fœcunda pœna dividitur. Cur autem contra sacrificantes sic saviat, ordinatæ legis autoritas in Deuteronomio manifesta significatione monstratur: cap. 32. ita enim invenimus esse perscriptum: *Sacrificaverunt demoniis, et non Deo. Ad contaminatos ac pol-*

lutos te spiritus ne transferas, ab inferioribus ne speres auxilium: ne his supplices, quibus Dei gratia iam imperare debes. Ecce dæmon est quem colis, cum Dei & Christi eius nomen audierit contremiscit, & ut interrogantibus nobis respondeat trepidantia verba, vix se colligit: adhuc res homini laceratur, uritur, vapulat, & statim de commissis sceleribus confitetur. Ne hunc colas, ne huic supplices, ne prostratus huic flectas genua, interdicto veneranda legis iuberis. Hinc le veritatis pœna, hinc animadversionis metu metuenda sententia. Quid Dei indulgentia libertate concessa iugum potius eligis servitutis * *

Non desinit Deus summus crimen hos salutaris voce pulsare, sed misericordia eius errantes homines corrigere frequenti comminatione festinat. Audi per Esaiam Prophetam vox divina quid dicat: Esai. 2. *Adoraverunt Deos, quos fecerunt digiti eorum, et curvatus est homo, et humiliatus est vir, et non laxabo illis.* Et jam vos, ô profani homines, iratum numen alloquitur, & adhuc errores vestros sacra convenit voce, ait enim in sequentibus per eundem Prophetam: Esai. 57. *Illis sudistis libamina, & illis imposuistis sacrificia. Super hæc non indignabor, dicit Dominus? Adhuc indignationem suam salutaris Deus dilatat, severitatem suspendit, si vos forsitan peccare poeniteat, ut sacrilege voluntatis exitium aliquo genere relinquatis. Ecce in ipso indignationis impetu moderata rursus voce, perituræ det, & irarum suarum comprimunt stimulos, ait enim per Hierem: Prophet. c. 25. *Nolite ambulare post Deos alienos, servituti eis, et ne adoraveritis, ne incitetur manus operibus manuum vestrarum, ad disperdendos vos.* Quid hic ad sacrilegium pronus aures tuas obtutus? quid hic obstinati furoris ardore in exitium mortemque festinas? Liberum te Deus fecit, non tua manu est, ut aut pereas. Quid te per abrupta*

precipitas? in lubrico itinere constitutus, & in ipso lapsu positus, titubantia aliquando suspende vestigia? Ecce sententia depromitur, ecce pœna decernitur, diu criminibus tuis pepercit divina moderatio, diu facinus tuum cum dissimulatione respexit, pervenis ad illud anceps, ubi spes, ubi vota deficiunt. Et ut manifestius instruaris, animadversionis exitium disce. Super hac re in Apocalipsi totus ordo responsi est, ita enim scriptum est: cap. 14. *Si quis adorat bestiam et imaginem ejus, & accipit votum in fronte sua, et in manu, bibit et ipse de vino iræ Dei, mixto in poculo iræ ejus. Et puniet igne et sulphure sub oculis agni, et fumus de tormentis eorum in secula seculorum ascendet. Nec habebunt requiem die ac nocte, quicumque adorant bestiam, et imaginem ejus. Sed & vobis, sacratissimi Imperatores, ad vindicandum et puniendum hoc malum necessitas imperatur, & hoc vobis Dei summi lege præcipitur, ut severitas vestra idolatria facinus omnifariam persequatur. Audite & commédate sanctis sensibus, vestris quid de isto facinore Deus iubeat. In Deuter: lex ista, præscripta est, ait enim: c. 13. *Quod si rogaverit te frater tuus, aut filius tuus, aut uxor tua, que est in sinu tuo, aut amicus tuus, qui est equalis anime tue, latenter dicens: Eamus et serviamus aliis Diis gentium, non consenties ei, et non exaudies eum, et non parcat oculus tuus super eum, et non celabis, annuncians annuncians de illo. Manus tua erit super eum in primis interficere eum, et manus omnis populi deinceps. Lapidabunt eum et morietur, quoniam quasi viderit avertere te à Domino tuo. Nec filio iubet parci, nec fratri, & per amatam coniugem gladium vindicem ducit. Amicum quoque sublimi severitate persequitur, & ad discerpenda sacrilegorum corpora omnis populus armatur. Integris etiam civitatibus, si in isto fuerint facinore deprehensa, decernuntur excidia: & ut hoc providentia vestra manifestius**

difcat, constituta legis sententiam proferam. In eodem libro in integris civitatibus pœnam Dominus hæc voce constituit, ait enim: Deut. 18. *Aut si audieris in una ex civitatibus, quas Dominus Deus tuus dat tibi, inhabitare illic, dicentes: Eamus et serviamus Diis aliis, quos non nostis: interficiens necabis omnes qui sunt in civitate cæde gladii, et incendes civitatem ignis, et eris sine habitatore. Non edificabitur in æternum.* Deut. 13. *Et avertetur Dominus ab indignatione ira sua, et dabit tibi misericordiam, et miserebitur tui, et multiplicabit te, si exaudieris vocem Domini Dei tui, et observaveris præcepta ejus. Misericordia sua vobis, sacratissimi Imperatores, Deus summus præmia pollicetur, & amplificationis maxime augmenta decernit. Facite itaque quod iubet, complete quod præcipit. Auspicia vestra maioribus cumulata sunt donis, initio fidei posita divini favoris incrementa sensistis. Nunquam vos manus Dei veneranda deseruit, nunquam vobis laborantibus denegavit auxilium. Strati sunt adversarium cunei & rebellantia ante conspectum vestrum semper arma ceciderunt. Missi sunt superbi sub iugum populi, & Perfida vota collapsa sunt. Nec stare diu cõtra vos poterit malis suis armata crudelitas. Dei virtutem utriq; diverso sensistis eventu. Vobis cœlestis victoriæ corona collata, & felicitate vestra nostra relevantur incõmoda. Hæc vobis Deus summus, sacratissimi Imperatores, pro fide vestra reddit præmia. His vos interim remuneratos insignib. ad arcana venerandæ legis invitavit. Pura mente, devota conscientia, incorrupto animo clementia vestra cœlum semper aspiciat. Deo semper expectet auxilium, Christi venerandæ numen imploret, & pro salute orbis terrarum ac vestra, salutari Deo spirituales offerat victimas. Sic vobis feliciter cuncta provenient, victorie, opulentiæ, pax, copia sanitas & triũphi, ut divina maiestatem protecti, orbem terræ felici gubernetis imperio.*

F I N I S.

IOAN. A WOWER.

AD LIB.

I V L I I F I R M I C I

M A T E R N I V. C.

D E E R R O R E P R O F A N A R V M

R E L I G I O N E

N O T A.

Pag. 2.

In errore itaque sunt gentes.) Cultum elementorum multis refellit Athanas. *αἰὲς ἕκκ.*

Egypti incolæ aquam colunt.) Athanas. *αἰὲς ἕκκ. Πάντων Αἰγύπιοι τὸ ὕδωρ ἀσπιμύκα (ἢ) θεὸς αἰαγορεύουσι.*

Quæ mysteria vocant.) Glossema.

Isis (soror est, Osiris frater.) Totam hanc fabulam singulari libro complexus Plutarchus, unde his Firm. petenda interpretatio.

Adhibuit sibi Nephthen.) Ita legendum docet Plutarch. *Ἐπὶ Ἰσιδῶ καὶ Οσίριδῶ.*

& Anubin.) Athanas. *Κωνοκέφαλῶ Ἀνεβις,* Propert. latrans Anubis.

venatorem.) Plutarch. de Iside.

Fuerant hi apud Ægyptum reges.) Vide Synes. orat. Ægypt. sive de provid.

annuis luctibus plangunt.) Athanas. *αἰὲς ἕκκ.*

radunt capita.) Prudent. I. contra Symm.

Isidis amissum semper plangentis Osirim,

Mimicæque & ridenda suis sollemnia calvis.

Ap-

Appian. IV. de bello civ. Euseb. Præpar. Evang. lib. II. cap. I. Plutarch. de Isid. Lucian. de Dea Syria. Synes. *ἑγκ. Φαλακκας*. Tonderi autem solitus in iustu ex Plutarch. *ὡς δεισδαι μορίας* & aliis notum,

tundunt pectus, lacerant lacertos] Herod. Eut. *ὡς βυσίρα πόλι ὡς ἀνάγει τῆ ἴσι τῶν ἑορτῶν εἰρηται ὡς πρὸν μοι. Τύπλονται γὰρ δὴ μὲν τῶν θυσιῶν πάντες, καὶ πᾶσαι, μυριάδων κέρτα πολλὰ ἀνθρώπων. ὅσοι δὲ κερῶν εἰσι εὐ Αἰγυπτῶν οἰκούντες, ἔτι εἰ ποσῶν ἐπὶ πάλαι περὶ τούτων, ὅσα καὶ τὰ μέτωπα κερῶνται μακροτέρως.* Lactant. i. cap. XXI. *Isidis Aegyptia sacra sunt, qua tenus filium parvulum vel perdidit, vel invenerit. Nam primo sacerdotes ejus deglabrato corpore sua pectora tundunt; lamentantur sicut ipsa, cum perdidit, fecerat. Deinde puer producitur quasi inventus, et in letitiam laetus ille mutatur.* Theophil. lib. I. ad Aut.

Pag. 3.

Frugum femina Osirim dicentes] Athenag. Apol. Euseb. præparat. Evang. lib. II. cap. I. lib. III. cap. 2. Macrob. Sat. I. Lactant. in I. Stat. Theb. Aliter Plutarch. de Iside, & Osir. Vid. Suid. Δόγμα.

Cum fruges reddunt] Lege: redduntur.

Cum fruges genitali terræ frumento concepta omnia rursus ceperint procreatione generari] Emenda: cum fruges genitali terræ fomentum conceptæ nova rursus.

Διγήκαμν, συγχάρομν] Solennia verba exclamantium in sacris Isidis, invento corpore Osiridis. Scholiast. Juvenal. ad illa Sat. VIII. Exclamare libet, populus quod clamat Osiri Invento. Paganus Aegypti invento Osiri dixit: *Διγήκαμν, συγχάρομν*.

ρομν. Ita enim Isidem inventis Osiridis membris exclamasse putabant. Athenag. Apolog. *τῶν μν ἔσπεσσι πορῶν, Οσιαν ὄντι, Φασι ἐπὶ τῆ ἀνδρείῳ τῶν μελῶν ἢ τῶν κερῶν ἐπὶ λεχθῆναι τῆ ἴσι, Διγήκαμν, συγχάρομν.*

Pag. 4. Phryges, qui Pessinuntem incolunt] Strabo lib. XI. I. Herod. lib. I. Ammian. lib. XXI. I. circa Galli fluminis] Stephanus *ὡς πόλεων* in Πάλλο.

hoc ordinantes à se pati voluere) Mater Deum diligebat Atyn, is ab Acedesi actus in furias testula sibi genitalia defecat, hoc in honorem magna matris imitantur Galli ejus Sacerdotes. Arnob. I. v. Aug. de civ. Dei lib. I. I. cap. IV. Schol. Nicandri Ther. Tatian. *ὡς Ελλ.* Ovid. XI. v. Metam. Iustin. Apol. Clem. Protrept. Lucian. de dea Syr. Euseb. præp. Evang. lib. II. cap. IV.

Pag. 6. nam hunc eundem, id est, aërem nomine Iunonis vel Veneris] Illa; id est, aërem. sunt glossographi. Assyrios autem sive Syros coluisse aërem, nomine Iunonis seu Veneris ex Plutarcho in Crasso discimus, ubi de dea Hierapolitana: *γίνε] τὸ πρῶτον ἀπὸ σημείου ἀπὸ τῆς θεῆς ἑαύτης, ἢ οἱ μν Αφροδίτην, οἱ δὲ ἕραν, οἱ δὲ τῶν δρυῶν καὶ ἀπὸ κερῶν τῶν ἐξ ὑγρῶν ὡδραχῶσαν αἰπῶν, καὶ φύσιν νομίζουσι, καὶ τῶν πάντων εἰς ἀνθρώπους δρυῶν ἀγαθῶν κερῶν δέξασαν. Αφροδίτη hac, ἑράνια. Herodorus lib. I. ἐπιμειμαθῆκασι δὲ καὶ τῆ ἑρανίη θύειν, ὡδρα τε Ασυρῶν κερῶντες, καὶ Ἀραβίων. Pausan. Atticis.*

Effeminarunt sanè hoc elementum] Cic. II. de Nat. Deor. *Aer autem interjectus inter mare, et cælum, Iunonis nomine consecratur: quæ est soror et conjunx Iovis, quod et similitudo est ætheris, et cum eo summa conjunctio. Effeminarunt autem eum, Iunonique tri-* bue-

buerunt, quod nihil est eo mollius. Heraclides Pontic.
 δύο ἡδόντων κτ' τὴς φυσικῆς τῶν πνευματικῶν πι-
 χείων, αἰθερῶν ἢ καὶ αἰθέρων, τὸν μὲν Δία πῦρ
 ρώδη φασκεύειν. ἡ δὲ ἥρα, μὲν αὐτὸν ἔχει κα-
 λακώτερον φαίχρον, ἄλλ' ἔτι καὶ ἡλίου. Philo-
 σοφὶς βίβλιος ἱερῶν κτ' ἡρα ἔστι τὸν αἰθέρα πῦρ τὸ αἰ-
 ρεῖον, καὶ μετεωρολογικῶς πρὸς ὕψος. Tertull. adv.
 Marcion. Probus in Virgil. Eclog. v. r. Serv. in 1.
 Aeneid.

Pag. 7. cum maxima delectationis macula
 Forte: detestationis.

Eurubescite ὁ miseri sublimitatem] Lege
 supinitatem.

Pag. 7. ignem præferunt] Clem. Protrept.
 περιστάντες οἱ Μάγιστοι τὸ πῦρ τεπέμικα (εἰ, καὶ τῶν πῦρ
 Ἀσίῳ κατεκινέωντων πολλοί. Strabo lib. xv. Eustat.
 in Hom. Iliad. 5. Socrates Histor. Eccles. lib. vii.
 Max. Tyr. Serm. xxxv. r. r. Ruffin. Histor. lib. vi.
 cap. xxv. r.

Hi itaque Iovem) Persarum peculiaris Deus
 Sol. Iovis & Solis idem numen ostendit Ma-
 crobius.

naturam eius ad utriusque sexus] Athenag.
 Apol. οἱ μὲν γὰρ αἰερα διφύη, ἄρσενος ἡλίου, τὸν δὲ
 λέγουσιν. Macrob. l. Saturnal.

monstrifis eam serpentibus] Cur Solis sta-
 tua Draconis effigies subungi solita docet Ma-
 crob. lib. i. Satur. cap. xix, & xx.

virum vero abactorem boum] Solem Persis
 cultum Herodotus. Iustinus, Strabo, & alii pro-
 diderunt. Herculem autem Solem multis pro-
 bare conatur Macrob. Saturnal. lib. i. cap. xx.
 Myr.

Mirham vocant) Strabo lib. xv. de Persis :
 Τιμῶσι τὸν ἡλίον, ὃν καλεῖσιν Μίθραν. Hefich. Μί-
 θρας ὁ ἡλίου πῦρ Πέρσας. Frequens in v. In-
 script. Soli inuito Myhra. Soli Mithrae. Martian.
 Capell. lib. i. r. A Mithre, qui in Solis urbe re-
 gnavit. Plin. lib. xxxv. r. cap. vii. r.

sacra eius in speluncis abditis tradunt)
 Prophyrium comment. de Nympharum antro.
 Primus Zoroastres apud Persas, ut narrat Eubulus, spe-
 luncam naturam factam in Persia montib. consecravit, in
 honorem rerum omnium auctoris, & parentis Mithrae,
 ut per speluncam significaret mundum à Mithra condi-
 tum. Lactant. ad illa Stat. i. Seu Persæi sub rupibus
 antro indignata sequi torquentem cornua Mithram. Hieron.
 ad Lactam. Gracchus specum mythrae subvertit.
 Tertullianus de Corona mil. Iustin. dial. cum
 Tryph.

Vt armata clypeo, lorica, thorace, gladio, &
 hasta consecratur] Forte legendum: vt arma-
 tus. & capiendum de milite Mythre initiari so-
 lito. Tertull. de corona militis. Erubescite Romani
 commilitones eius, tam non ab ipso iudicandi, sed ab ali-
 quo Mythrae milite. Qui cum initiatur in spelæo, in ca-
 stris vere tenebrarum, coronam interposito gladio sibi ob-
 latam quasi mimum martyrii monetur obvia manu capite
 depellere. & de præscript. adv. Heret. Signat illic in
 fronte milites suos & sub gladio redimit coronam. Sed
 potius nihil mutandum, ut hæc & sequentia de
 alterius numinis potestate accipiamus. Nisi de
 Iovis faminae simulachro, quod triformi vultu
 constituisse ait, intelligenda sunt. Μίθραν ἀ-
 φροδίτῳ Persas coluisse auctor Herodotus
 lib. i.

Pag. 9. Liber itaque Iovis fuit filius) Clemens
 Pro-

Protrept. τὰ γὰρ Διονύσου μυστήρια τέλειον ἀπαύ-
 ρωπα, ὃν εἰσέτι παῖδά ὄνα, ἐνόστω κινήσῃ αἰ-
 χροδόντων κερήτων δόλω ἀποδιώτων ἡπείων, ἀ-
 πατήσαντες παυδαράδισιν ἀθύρμασι, ὅτι οἱ
 οἱ παῖνες διέσπασαν ἐπὶ νηπίαχον ὄνα, &c. Quae
 profert Euseb. αἰθπιρ. Διάγγελ. Higinus Fab.
 CLXVII. Paulo aliter fabulam narrat Arnob.
 lib.v.

Pag. 10. Vinum laniant dentibus taurum) He-
 sich. ταυροφάσι. Vide Suid.

Pag. 11. Ostenso angue terribilis) Arnob. l. v.
 Bacchanalia praetermittimus, in quibus furore mentis,
 circumplicatis vos anguibus, atque caprorum reclamas-
 tium viscera cruentatis orib. dissipatis. Schol. Lycoph.
 de Bacchis: αἰχμήναι οἰκείαις χερσὶ λείους καὶ
 ἔπερα θήρα. δράκοντας δὲ αἰετὶ τὰς κώμας ἐπι-
 ἴσπειρημύεις.

Pag. 14. Eleusis dictus est) Idem tradit aucto-
 Etymol. Ελλοσις.

Pag. 15. & à vanis Cretenibus) Vide Suid.
 αἰετῶ.

Pag. 16. aut ut olla decoquunt, aut septem ve-
 rubus corporis mei membra subfigunt) Apud
 Homerum πεμπώβολα χερσὶν, quinque sunt ve-
 rubum, non septem. Fortassis corrigendum: aut
 in olla decoquunt, aut dissecrpti corporis mei
 membra lacerata veribus subfigunt. Clem. Protre-
 pt. οἱ δὲ Τιτάνες οἱ καὶ ἀφροσύνας αὐτῶν λείους
 πῖνα πῖνοδι ἐπιθέντες, καὶ τὸ Διονύσου ἐμδωκότας
 τὰ μέλη, καὶ τὸ ψεν ἀετῶρον, ἐπὶ τὰ ὀδελόματα
 ἀετῶροντες ἀετῶρον ἡφαίστιο. Arnob. lib. v.
 Desistimus Bacchanalia predicare, in quibus arcanam

facenda res proditur sacratis, ut occupatis puerilibus lu-
 dicriū distractis à Titaniū Liber sit, ut ab isdem mem-
 bratim sectus atque in allulas coniectus ut coqueretur.

Pag. 17. Si lacrimis & luctu digni sunt) Pla-
 ne sunt illa apud Clem. Protrept. εἰ θεὸς νομίζε-
 τε, μὴ θρηνεῖτε αὐτὰς, μηδὲ κλύπειθε. εἰ δὲ πίν-
 θεῖτε αὐτὰς, τὰς τὸν ἡγεῖσθαι εἶναι θεὸς. Sunt aut
 em Xenophanis Colophoni ad Aegyptios. Plu-
 tarch. de Iside. Ξενοφάνης ὁ κροφώνιος, ἡ ἐξῆς
 οἱ εἰς Αἰγυπτίους εἰ θεὸς νομίζεσι, μὴ θρηνεῖν, εἰ δὲ
 θρηνεῖν, εἰ θεὸς μὴ νομίζεσιν, ἀλλ' ὅπρῳλοιοι ἄμω
 θρηνεῖν εἰς ἀχάσθαι εἰς καρπὸς πάλιν ἀναφαίνεσιν καὶ
 τελεῖν ἑαυτοῖς, ὅπως πάλιν ἀνάλισκωνται, καὶ
 θρηνεῖνται.

Adonis quasi maritus plangitur Veneris] Lucian. de Dea Syria: εἶδον δὲ καὶ ἐν Βυβλώ μέρω
 ἱερὸν Ἀφροδίτης Βυβλίης, ἐν τῷ καὶ ὄργια εἰς Ἀ-
 δωνί, ἐπιτελεῖσι γὰρ δὴ αὐτὸ ἔργον τὸ εἰς Ἀδῶ-
 νιν, ὑπὸ τῆς σούς, ἐν τῇ χάρῃ τῇ σφέεργα γενέσθαι, καὶ
 μνήμη τῆ πάθη, τὴ ὑπὸ τῶν τε ἐκείνων ἔτεσθαι,
 καὶ θρῆνεῖσιν, καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελεῖσιν, καὶ σφισί
 μεγάλα πένθη αὐτὰ τῶν χάριν ἵσταται. Ovid. X.
 Metam.

---luctus monumenta manebunt

Semper Adoni mei, repetit aequae mortis imago

Annua plangoris peraget simul agnina nostri.

Macro. Saturn lib. I. cap. II.

Incaute contra serentem percutit juvenem)
 Scribe: incaute contra se ruentem percutit ju-
 venem. Ovid. Metam. X.

Fortē suam latebris vestigia certa secuti

Excivere canes, silvisque exire parantem

Fixerat obliquo juvenis Cinyreus icthu,

Protinus excussit pando venabula rostro.

Pag. 18.

Pag. 18. Audio Cinyram] Lucian. de Deo Syria.

Quod secretum quale sit) Nempε ἀλῶν χρί-
δρϑ, καὶ φαλλός. Clem. Protept, ταῦτις τίς
πελαγίας ἡδονῆς πεκμήριον τῆς γαῖης, ἀλῶν χρί-
δρϑ, καὶ φαλλός τοῖς μυσηρίοις τῶν τέχων
τῶν κρηκῆν ἐπιδίδεται. νόμισμα ἔεισφέρει
αὐτῇ οἱ μυσήριοι, ὡς ἐταίρα ἐραστῆ. Arnob.
lib. v. Nec Cypric Veneris abstrusa illa inuita preteri-
tius, quorum conditor indicatur Cyniras rex fuisse: in
quibus sumentes ea, certas stipes inferunt ut meretrici, &
referunt pballos propitii numinis signa. Vbi verissima
conjectura restituendum censeo: in quibus su-
mentes ara, certas stipes inferunt.

Sebazium] V. in script. Sabazium.

Q. NVNNIVS
ALEXANDER
DONVM DEDIT
IOVI SABAZIO.

Vtroque enim modo scriptum. Cic. Arnob.
Macrob. Sebadium scribunt. At Hesych. Σα-
βάζιϑ, ἐπάνυμον διούσων. ὄρα Ἔ σαβάζιϑ
id est, βακχάειν. Idem adfirmat Suid. & Hae-
razion & Strabo lib. x. & Diodor. Sic. lib. iv. Sa-
bazium Dionysium narrant, & ejus genus, ac sa-
cra tradunt.

anguem cum initiantur per sinum ducunt)
Arnob. lib. v. Ipsa sacra, & ritus initiationis ἑστῆναι
quibus Sebadis nomen; testimonio esse poterunt veritatis
in quibus aureus eoluber in sinum demittitur consecratis
& eximitur rursus ab inferioribus partibus. Clem.
Protept. Σαβαζίων γαῶν μυστηρίων σύμβολον
τοῖς μυσηρίοις, ὁ ἄγιος κολπὸς ἡδὸς, δρᾶσι δὲ ἐστὶ
ἔτϑ, διελκόμεν Ἔ κολπὸς τῶν πλε-
ρῶν.

υποῖς

unus frater à duobus interemptus) Arnob.
lib. v. Oblivioni etiam Corybantia sacra deventur, in
quibus sanctum illud mysterium traditur: frater trucidat-
ur à fratribus, &c.

Pag. 19. Puerorum aliquis) Eadem fere apud
Arnob. lib. iv.

Quis Chionem, Hippogoenque corrumpit]
Emenda: Hippothoenque. Clement. Protept.
Κάλει μοι τὸν Ποσειδῶν, καὶ τὸν διεφθαρμένον ὑπὸ
αὐτῷ, τῶν Ἀμφιτριπίων, τῶν Ἀμυμώνων, τῶν
Ἀλοπίων, τῶν Μελανπίων, τῶν Ἀλκυόνων τῶν
Ἰκτιόφων τῶν Χιόνων. Arnob. lib. iv. qui ut Fir-
micus, Menalippen, non, Melanippen, & fortè a-
pud eundem Chionas, non, Alcyonas.

Æthisam rapit) Lege: Æthusam. Clem.
Protept. Κάλει μοι καὶ τὸν Ἀπόλλω. φόβος ἐστὶν
ἔτϑ, καὶ μάλιστα ἀγνός, ἢ σύμβολον ἀγαθός.
ἀλλ' ἐταῦτα ἢ Σπερόπη λέγει, ἐδὲ ἢ Αἰθυσσα, ἐδὲ
ἢ Ἀρσινόη, ἐδὲ ἢ Ζούξίππη, ἐδὲ ἢ ἀροθόη, ἐδὲ ἢ
Μάρπσσα, ἐδὲ ἢ Ἰψιπύλη. δάφνη γὰρ ἐξέφυγε
μόνη καὶ τὸν μόνον, καὶ τῶν φθορέων. Arnob.
lib. iv.

Videat liberum amatori suo) Arnob. lib. v.
Liber nosse inferis ex petiuit, sed qua iret, de pergeret,
nesciebat. Prosummus quidam exoritur, qui se Athi-
russios aditus pollicetur indicaturum, si Deus ukorias vo-
luptates pateretur ex se carpi. Deus facili jurat po-
testatis futurum se ejus, sed cum primum ab inferis com-
pos voti redisset, viam Prosummus existeret, atq; in limi-
ne profuitit inferiorum. Interea dum Liber Stygen collu-
strat, ex viventium numero index decedit: emergit ab in-
feris Euhys, et ut fidem impletet patii, sicorum ex arbore
ranum præsecans humani speciem fabricatur in penis, et
meditatur ab ligno pati, quod in veritate promiserat.
Ea-

Eadem Clem. Protrept. & Greg. Nazianzenus
 ηλιτδολκβ, Omnes itineris infernalis indi-
 cem Profymnum dicunt. Higinus vero lib. 11.
 Poët. Astron. Hypolipnum petenti Libero de-
 scensionem ad inferos monstrasse. Sed ex eo-
 dem Nazianzeno legendum Polyhyppnus. Ex
 hac fabula ortum, ut Baccho φαλλῶς erigerent.
 Lucian. de Dea Syria: φαλλῶς Ἐλλῶες Διονύτῃ
 ἐγείρει(ἐπὶ τῶν καὶ τοῖνδὲ π φέρεσι, αὐδρας μί-
 κρες ἐκ ξύλων πεποιημῶρες μεζάλα αἰδῶν ἐχο-
 ῦτες. Quæ verba repetit Schol. Arist. ἐν φέλασι.
 Vide eundem in ἀρχαῖα, & Suid. φαλλῶς.
 Inde Solennis festivitas φαλλῶργιας, in qua
 φαλλῶς circumferebant, & adorabant. Theodo-
 ret. Serm. 111. Arnob. lib. v. Notanda sunt illa-
 apud Marium Plotium de metris, scriptorem ha-
 stenus ineditum. Ithyphallicum dictum, quod hoc ser-
 no cantantes Athenienses Libero patri, φαλλῶν, id est,
 fascinum virile Ἴθνον, id est, cieban, dicentes, ἄρ-
 μὶ ἰθύφαλλε. Hapocratio ἰθύφαλλῶν. inde Athe-
 nis ἰθύφαλλοι, lascivi & amori indulgentes. De-
 mosth. Orat. adv. Cononem: καὶ ἐρεῖν αἰς ἐπίστα-
 τῆ πόλι πολλοὶ κακῶν καὶ κατὰ φύσιν ἀνδρῶν ἕνεκα
 πύζοντες σφίον αὐτοῖς ὀπανυμίας πεπολυταῖς
 καλῶσι, τὲς μὲν ἰθύφαλλος τὲς δὲ αὐθιμῶνται.
 Sed Demosthenem optime interpretantur, illa
 quæ profert Suid. ex Semo Grammatico:
 οἱ δὲ ἰθύφαλλοι, ἀποσπῆτα μεθύοντων ἐξ ἰθύφου
 χιρῶδας αὐθινῶς, καὶ χιτῶνα μέγρι τῶν σφίονται.
 Semina scelerum à piis suis peccantium
 turba collegit) Emenda à diis suis.

Pag. 21. Coenam de cælo fecistis] Vera est e-
 mendatio, Scenam de cælo fecistis, Plane ex-
 pressit

pressit illa Clementis Protrept. ὁμοί τῆς ἀθεότη-
 τος. σκηνῶ ποιήσατε τὸν ἕρανον, καὶ τὸ θεῖον
 ὑμῖν δρᾶμα γερῆνται.

Oethi, & Ephialta) Lege: Oti. Homer. Iliad.
 E. Arnob. lib. 1v.

Temporali exilia) Mensibus tribus & de-
 cem. Arnob. Hom.

Ob amorem cantamiti) Corrige catamiti.
 Ganymedis. Festus.

Pag. 22. Illic casus mortisque saltatoris, illic
 Deorum in templis) Locus mutilus fortè ita sup-
 plendus: illic casus, mortisque saltatores exhibe-
 beant: illis Deorum in templis.

Ioseph est Iacobi filius) Expunge glo-
 ma: est Iacobi filius.

Quomodo esurientibus, & ementibus fru-
 menta diviserat, cupitis superpositus est] Re-
 cte emendabis: Quo modo esurientibus, & e-
 mentibus frumenta diviserat, capiti is superpo-
 situs est. Ruffin. Hist. lib. 11. cap. 211. ubi mul-
 tis Serapidis statuam, & cultum apud Alexan-
 drinos describit: De Serapidis origine diversa fertur
 opinio, alio Iovem putant, cuius capiti modius super-
 positus, vel quia cum mensura, modoque cuncta indicet
 moderari, vel vitam mortalibus frugum largitate præ-
 beri. Quidam in hororem nostro Ioseph formatum per-
 hibent simulacrum ab dimensione frumenti, qua sa-
 mis tempore subvenit Aegyptiis. Vide Suid. Σάραπις.

Serapis dictus) Alia origo nominis Serapi-
 dis ab antiquis traditur. Clem. Strom. 1. ex Nym-
 phodoro τὸν Ἀπὶ τὸν ταύρον τιλοτύπωμα εἰς
 σερὸν ἔποπτε δὲ τὰ νὰς τὲς πτωμῶρες δαίμωνος.
 καὶ τεύθεν Σοροάπιν κληθῆναι, καὶ Σάραπιν συ-
 νυθεῖα πρὸ τῶν ἐγκωλιῶν ὕπερον. Aliorum opi-
 niones

niones recenset Plutarchus de Iside. Clem. Protrept. Ruffin. II. Hist.

huius simulacrum Neogrorum turba custodit) vera est lectio : Neocorum turba custodit.

Νεοκόροι.

Pag. 23 esse Prophyrius) Scribe : Nam ita esse id est, in ipsis auspiciis positus] Puto irreperisse è glossa.

religiosi sermonis flagella castigant] Infrat Adherens homini laceratur, uritur, vapulat, & statim de comissis sceleribus constititur. Cyprianus de idolol. vanitate. Videas illos [Dæmonas] nostra voce & operatione maiestatis occultæ flagris cædi, igne torrens incremento præ propagantis extendi, ejulare, generis, deprecari. Origenes Homil. XXIV. Iosua. Si inimicus virtus dæmonis obsideat alicuius corpus, adhibeant autem multe exorcistarum invocationes & ad hæc omnia surdus dæmon in obsesso corpore persistat, sicillat ferens exorcistarum penas, & adhibita sibi ex Dei nominis invocatione tormenta. Vide, quæ notamus ad Minucium.

Penates etiam] Cic. II. de Nat. Deorum.

Pag. 23. cella penaria) Festus : Penora. Varro IV. de lingua Lat.

Vesta quid sit) Cic. II. de Nat. deor.

Pag. 24 Simulacrum ex ossibus Pelopis] Clemens Protrept. Arnob. lib. IV.

Pag. 26 Quinque Minervas] idem Clemens : Εἰσὶ δ' οἱ πέντε Ἀθηνᾶς ὑποθήνται, τὴν μὲν ἠ' Φαίση, τὴν Ἀθλαίαν, τὴν δ' Νείαν, τὴν Ἀιγυπτιαν. τριτὴν Ἐκρόαν, τὴν πόλεως ἀρετῆς τεταρτὴν, τὴν Διὸς ἢ Μεσοσώμοιο κρηνοφάνου ἐπιπεκλήκασιν. ἐπὶ πᾶσι τὴν πάλαιον ἢ Τριανίδον τῆς Ωκεάνης, ἢ τὴν πατέρα Διοσέβους κτ.

ταύρασα, τῶν πατέρων κηρόσμῆλα δέμασι, ὡς κωδῶ.

Quinta Pallante patre, & Titanide matre orta est) Corrige Tritonide.

Pag. 28. Sed ideo sol appellatur) Hæc omnia apud Cic. I. de Nat. Deor. Olympiod. in Plat. Alciadi. Fulgent. & alios.

Pag. 29. ἐν τυμπάνῳ βέβρωκα) Clem. Protr. ἐν τυμπάνῳ ἔφαρον, ἐν κυμβάλῳ ἔποι. ἐκρηνοφώρησα ὑπὸ τὸν πατρὸς ὑπέδνον. ταῦτα ἔχ' ὕβρις τὰ σύμβολα : ἐχλάση τὰ μυστήρια :

Pag. 34. Θεὸς ἐν πέτρῳ] Mithra, in cuius mysteriis hoc Sacramenti signum usurpatum. Hieron. I. adversus Iovinian. Mithram iuxta gentilium fabulas in lapide æstu libidinis generatum scribit. Iustin. adv. Thryphon. οἱ δ' ἐν πέτρῳ μίθρα μυστήρια ὡς δίδοντες λέγουσιν ἐν πέτρῳ γυνήσιν αὐτῶν.

Pag. 36. modicum talium super est] Lege : modicum tantum.

Pag. 37. Romanum firmabatur imperium] Scribe : infirmabatur.

ἐλιλίκερες δίμορφαι] Emenda : ἐλιζοκερας, δίμορφε. Vel potius : ἡλιε δίκερας, δίμορφε. Symbolum orgiorum Bacchi, sive Solis. Idem enim utriusq; nomen, ut multis docet Macrobius Saturn. Bacchus autem ταυρόμορφος, ταυρόκερας, καὶ δίμορφος. cultus ab antiquis. Diodorus Siculus lib. v. Scholiastes Nicandri Alexiph. Orpheus in Hym.

Κικλήσκω δίνυσοσιν. ἐλεόρομον, ἀσπῆρα
ἄρσιον, ἄρῆτον, κρύφιον, διαέρωτα, διμυφ
κιοσόροσιν, ταυρωπὸν ---

Solem quoque taurina specie cultum Porphy-
rius *Ἐὶ ἀπῆρα*. & Lactant. ad lib. i. Thebaid. Sa-
tiii tradunt.

Cornua nihil aliud] Vide Tertul. i. i. ad
Márcon. Augustin. de Civ. Dei lib. xlix. cap.
xxxii. *Cornua in manibus ejus quid est nisi trojanorum
crucis?*

Pag. 42. ut imperet, ut regnet. ut teneat,] Al-
terutrum superfluum videtur. Forraste melius
ut imperet, ut regna teneat.

Pag. 45. ταῦρα δὲ δράκοντι] Clem. Alex.
Protrept. φησὶ ἵς ποιητῆς, ταῦρα πατρὸς φη-
σὶν, καὶ πατὴρ ταῦρα δράκων. Arnob. lib.
Auctorem aliquis desiderabit rei tanta, illum citatissimum
iritum, notumque senarium, quem antiquitas canit, di-
cens: Taurus draconem genuit, et taurum draco.

nec se injusto crematorum corporum par-
tes] Restituo verissima conjectura: Nec vene-
nis tuis cruor defuit, nec semiuiste crematorum
corporum partes, humanarum te etiam victima-
rum sanguine cruentasti.

& satiatis templi cruore] Omnino emen-
dandum cenfeo: Et latiaris templi cruore Por-
ph. *Ἐὶ ἀπῆρα ἔμψ. ἀλλ' ἔτι καὶ ἰόντις ἀπῆρα
καὶ τῶν μεγάλῃ πόλιν τῆ τῶ λαπαρῆ Διὸς ἱερῶν
τῆ σφαιρόμοι ἀπῆρα.*

vel ara Carthaginis] Plutarch. *Ἐὶ δευ-
δαμονίας. κερκιδῆνοι εἰδότες καὶ γινώσκοντες
τὰ πὰ αὐτῶν τέκνα τῶ Κρόνω κατέβησαν.* Vide
quæ notamus ad Minucii Octav.

Pag. 47. In sacris Phrygiis] Arnob lib. v.
*Quid sibi vult illa pinus, quam semper stans diebus in
Deum matris inermittitis sanctuario? Nonne illius si-
militudo est arboris, sub qua sibi juvenis adolescentulus
manus intulit. & quæ sequuntur.*

Illis de seminibus factum idolum Osiridis
sepelitur] Rectè emendabis: Illis de segmini-
bus. Vide Plutarch. de Iside & Osir.

Tauribolum, vel Oriobolium scelerata te
sanguinis labe perfundat] Scribe: Tauribolum
vel Criobolium. v. inscript.

M. D. M. I. ET ATTINIS.

L. CORNELIVS. SCIPIO. OREITVS.

V. C. AVGV. TAVROBOLIVM

SIVE CRIOBOLIVM FECIT

TVSCO ET ANVLLINO COSS.

In aliis inscript. Tauripolium scribitur & a-
pud Hesych. ταυροπόλη, ἢ ἀρτεμις. & ταυρο-
πόλια, ἢ εἰς ἑορτῆς ἀγῆ (ἢ ἀρτέμιδι. vide Suid.
ταυροπόλια vero Ἀρτέμιδι, ut venatrici. Ita ex
V. inscriptione patet instituta ea fuisse in hono-
rem magnæ matris, & Attidis, cujus venationes
fabulæ narrant. Verba inscript.

DIS.

MAGNIS.

MATRI. DEVM. ET. ATTIDI. SE-

XIILIVS. AGESILAVS. A DISIYS.

V. G. CAVSARVM. NON. IGNOBI-

LIS. AFRICANI. TRIBVNALIS. ORATOR

TAVROBOLIO. CRIOBOLIOQVE. IN ÆTER-

NVM. RENATVS. ARAM. SACRA

VIT. DD. NN. VALEN-

L

T E

TE. V. ET. VALENTINIANO
IVN. AVGG. CONSS.

Hæc sunt quæ ad Firmicum notabam; tumu-
tuaria quidem opera, imo frivola & inani, quæ
tamen meliorem illi locare tanti non duxi, ver-
tus ne quis cum Plinio obiiceret, me has horum
melius perdere potuisse. Nam si excipias pauca
quodam recondite & rarioris eruditionis, ambigam
go sane an Firmicum iterata lectione dignum ex-
istimem; in quo tamen emendando maiorem
indubie laborem, quam laudem invenero. Neque
enim credentibus persuasero quam fædissimis
mendis contaminatum susceperim, & vere et
subverbusto, ut antiqui loquebantur, non de
titium, sed in fraudem legis Æliæ Sentæ circa
Romanum fecerim, hoc est, ope ingenii omni
squallore liberatim. Quid fortasse non ita ma-
gesto legentium oculis sese offert; nam de sup-
erfluo cum illis deliberare supervacuum arbitror,
quod rectius ij facient, qui oculi sui ephemeram
nunquam à se exigunt. Non nego tamen multa
residua & latentia & aperta errata, quæ festinan-
tes oculos meos effugerunt. Istiusmodi alio-
rum acumini reliqui, ut ille olim, qui Venetiæ et-
figiem inchoatam aliis perficiendam exposue-
rat. Inter illa hæc quoque quæ subnectam; in
quibus cum harerem consulere libuit oraculum
Illustr. viri Iosephi Scaligeri, qui pro incredibili
in optimas literas studio, & suo in me amore ita
rescripsit:

Pag. 8. Μικρα βορμυσα κυ ... ο ... ελε-
πης στω ... δετε πατρὸς ἀγαθῆ] Emenda:
Μικρήτις βοὸς μύσαι --
Κύκλα βοοκλοπίης στω αἰδέτε πατρὸς ἀγαθῆ

Mithra vocabatur *βουκλόπ*. Porphyrius in
antro: *καὶ βουκλόπ* ὁ θεὸς ὁ πῶν γένησιν ληλη-
θότως ἀκάν, &c. Unde eo nomine paulo ante à
Firmico vocatur abactor bouum, quod deserte ex-
pressit Statius: *indignata sequi torquentem cornua Mi-
thran*. Ejus *πέλασι* idcirco vocatur *βοοκλοπίη*
& quia quotannis in orbem redibat, propterea
κύκλα βοοκλοπίης dixit Poëta, hoc est, sole nne
& in orbem rediens festum. Firmicus de indu-
stria truncavit acroteleutium prioris versus, ut
sepe auctores solent facere. Sed posterioris ver-
sus lacuna sunt à librariis, aut ab eo qui primus
Firmicum edidit, quod literas *δυσωμνήσας*
non posset consequi.

Pag. 18. Ut quicumque initiari vellet asse ma-
num mercedis nomine Dea daret) Lege: *assem*
unum mercedis nomine. Posset etiam ferri: *al-*
sem annum mercedis. Sed prior lectio vera.

Pag. 24. Hoc avarus Scythia fecisse perhibetur)
Scribendum; Hoc Abaris Scythia fecisse. Idem
error paulo post: Hoc Troianis Abaris tradidit.
Non, avarus. Ego nunquam memini apud alium
scriptorem legere Paladium Troianorum ex os-
sibus Pelopis concinnatum fuisse, neque Abarim
Troianis vendidisse, qui enim potuisset, qui mul-
tis seculis posterior fuit Troianis temporibus?
Sed *πῶν ἀμοσπλάτων* Pelopis ex Pisa Ilium dela-
tam scribit Pausanias in Eliacis, quod sine illo
osse, & arcu Philoctete *Ἰλιον δυσίλω* oraculo
accepissent. Hic locus notabilis.

Pag. 26. Pallante patre & Titanide matre)
Scribe: Tritonide.

Pag. 45. Nec semiustr crematorum corpo-
rum partes) Non sufficiunt tibi veneno tua,
etiam cruorem victimarum liguris: neque à se-
miuistris

IN IVL. FIRM. NOTÆ.

in iustis crematorum cadaverum frustis abstinere
quin detropias ex rogo, & quod omnem diritatem
superat, placaris infanticidiis & puerilibus Car-
thaginensium & Poënorum victimis. Ennius:
Poenei sunt solinei sos sacrificare puellōs.

Pag. 47. Illis de segminibus factum idolum
Hanc emendationem nostram confirmat, uti
etiam illam: Taurobolium vel Criobolium.

OBSERVATIO Pag. 23.

Περὶ ὀλογῶν φιλοσοφίας, legendum
τῆς ἐν λογίαν φιλοσοφίας. Scripserat Porphy-
rius librum philosophiæ præcepta complexum
ex oraculorum responsis, qui liber passim men-
dosc apud auctores Latinos citatus est. Apud
Augustinum de Civ. Dei *ἑὶ θεολογῶν φιλοσο-
φίας* mendosc etiam nec alioqui diligentissimas
Lud. Vives id animadvertit. Apud Theodoretum
autem in Therapeutiis sermonibus, citatur
sæpissime *ἑὶ τῆς ἐν λογίαν φιλοσοφίας*, ex quo
genuinam hic lectionem asserimus, eoque modo
& hic & alibi legendum concludimus.

F. I. N. I. S.

I N D E X

I N

IVLIVM FIRMICVM

M A T E R N V M V. C.

Adam quod perdidit	44	Deorum exempla, faci-	
Adonis marit. vene-		norum via	19
ris	17	Diabolus antichristi.	39
Aër significatus per lu-		Diaboli vis fracta	36
nonem	6	Diaboli nomē draco	45
Anubis venator Ægypti		Dii & reges Ægyptio-	
Deus.	2	rum	2
Anima facultates	9	Elementa quatuor	1
Aqua Ægypt. cultu	2	Esau	30
Aqua baptismi salut.	3	Fidei vexillum	36
Cabirus	18	Figmenta de Sole	16
Christus Agnus	48, 49	Flagitia Deorum	19
Christus restituit	44	Humana hostia	18
Christi ascensio & do-		Idolorum infectatio	50,
minim.	42		51, 55
Christus extensis mani-		Ignis summus	1
bis.	38	Ignis à Persis cultus	7
Christus sponfus Eccle-		Inimici Dei	42
sia	32, 33	Ioseph serapis, ἂν ἑρῆς	
Christi unguentum	39	ἑρῆς	22
Cibus anima	30	Isis Dea Ægypt.	2
Crucis cornua	37, 38	Lapis Christum signifi-	
Dei crediti qui prosūt	14	cans	34, 35
Deorum clades & in-		Lazarus	31
fortunia	21	Liber sive Bacchus Io-	
Deorum etyma & signi-		vis filius	9
ficatio	28	Liber, Sol. Proserpina	
		Luna	

INDEX IN IVL. FIRMIC.

Luna	15	Panis cœlestis	30, 31
Liber alius, à Lycurgo		Pelops	23
pulsus	11	Penates & cella pen-	
Ligna salutaria	47	ria	24
Lignæ crucis	47	Porphyrius hostis Dei	23
Luctus redargutio	4, 5	& veritatis	23
Lux mundi	32	Proserpina Cereris filia	13
Mandatorum Dei ordo.			
	53	Sacra Phrygia	47
Melchisedech	3	- Ithaca	47
Mentium curatio	49	- Proserpina	47
Minervæ quinque	26	Sacrorum ratio	3, 4
Mitha Persarum Deus	5	Terra in medio	6
Morita pari gratia pen-		Typhon	2
sibus	31	Veneris templum à Cy-	
Muliebris cultus sacer-		nyra in Cypro conse-	
dotum	6	crat.	18
Nephthe	2	Vesta, seu ignis	24
Osiris	2	Vulcanus marit. Ven-	
Palladium ex ossibus		ris	13
Pelopsis	24		

AUCTORVM

INDEX.

A mmianus Marcellinus.	59	Higinus	61
Appianus	58	emend.	66
Arnobius	59, 62, 65, 66, 70	Homerus	62, 66
emend.	65	Iustinus Mar.	59, 61, 69
Athanasius	57	Lactantius	56
Athenagoras	58, 59	Lactantius interpres	
Auctor. Ethimolog.	62	Starii	58, 61, 69
Augustinus	59, 69	Lucianus	58, 59, 63,
Cicero	59, 68	Macrobius	58, 60, 64,
Clemens Alexandrinus	59, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 70		69
Cyprianus	68	Marius Plotus	66
Demosthenes	66	Martianus Capella	61
Diodorus Siculus	44	Maximus Tyrius	61
Ennius	73	Olympiodorus	69
Eusebius	58, 59, 61	Origenes	68
Festus	55, 68	Orpheus	69
Fulgentius	69	Ovidius	60, 64
Gregorius Nazianzenus	66	Pausanias	60, 78
Harpocration	64, 66	Philo	72
Heraclides Ponticus	59	Plinius	62
Herodotus	58, 59, 61	Plutarchus	57, 58, 59,
Hesychius	59, 62, 64,		64, 67, 71
Hicronymus	61, 69	Porphyrius	62, 70, 73
		Probus interpres Virgi-	
		lii	60
		Propertius	57
		Prudentius	57
		Ruffinus	60, 68.
		Scholiasfes Aristoph.	67
		Scho-	

INDEX AVCTOR VM.

Scholiasfes Lycophro- nis	62	Suidas	58, 62, 63, 64
Scholiasfes Iuuenalis,	58	Synefius	57, 58
Scoliasfes Nicandri,	60,	Tatianus	58
	69	Tertullianus	60, 61, 62
Socrates	60	Theodoretus	60
Statius	72	Theophilus	57
Stephanus	59	Varro	61
Strabo	59, 60, 64	Ver. inſcript.	64, 65

F I N I S.

560612

325286

500612

1949

348

57

НБ ОДЕССКАЯ ДЕРЖАВНАЯ УНИВЕРСИТЕТ. Мечникова

НБ ОНУ імені І. Мечникова

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

38

Lugd. s. 2

НБ ОНУ імені І.І.Мечникова

